

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА
Факультет економіки і підприємництва**

Кафедра обліку і оподаткування

Допущено до захисту
«_____» _____ 2023 р.
Зав. кафедри, д. е. н., професор
_____ Мельник Л.Ю.

**Кваліфікаційна робота магістра
Облік і контроль грошових коштів в ПП
«Южноукраїнський комбінат харчування»
Миколаївської області**

Виконала – студентка 2 курсу, групи 22 м-з-о/а
освітньої програми «Облік і оподаткування»
спеціальності 071 Облік і оподаткування
Марчук Ірина Анатоліївна
Науковий керівник – д.е.н., професор
Мельник Людмила Юріївна

Умань – 2023

Реферат

на кваліфікаційну роботу:
«Облік і контроль грошових коштів в ПП «Южноукраїнський комбінат харчування» Миколаївської області»
 студентки факультету економіки і підприємництва
 Уманського національного університету садівництва
Приходько Софії Юріївни

Грошові кошти посідають основне місце у функціонуванні підприємства і відіграють важливу роль у його діяльності. Саме тому облік грошових коштів займає основне місце в обліку підприємства. Грошові кошти в касі, на рахунках в банку, грошові документи є складовою частиною оборотних активів підприємства. Вони необхідні для розрахунків з основними постачальниками, для оплати праці працівників, розрахунків з кредитними організаціями, розрахунків з органами соціального страхування, бюджетними і позабюджетними органами, покупцями і замовниками. Наявність грошових коштів впливає на платоспроможність підприємства, його фінансову стійкість.

Робота базується на аналізі даних підприємства та теоретичного матеріалу наукових видань, сучасних посібників, статей, законодавчих актів з досліджуваної проблеми.

Структура кваліфікаційної роботи включає три розділи. **Основний зміст роботи викладено на 90 сторінках друкованого тексту. Робота містить 16 таблиць, 17 рисунків та 3 додатки. Кількість використаних джерел становить 90 наукових праць та Інтернет-ресурсів.**

Метою кваліфікаційної роботи є розкриття сутності, основних принципів та проблем обліку грошових коштів; організація їх збереження, контролю і удосконалення на досліджуваному підприємстві.

Перший розділ роботи – теоретичний. В ньому наведено нормативно-правове забезпечення та проблеми обліку і контролю грошових коштів.

Другий розділ – практичний. В ньому наводиться детальна економічна характеристика досліджуваного підприємства, а також аналіз грошових потоків підприємства.

Третій розділ містить розгляд питань щодо обліку касових операцій та обліку коштів на рахунках в банку, а також запропоновано шляхи удосконалення обліку і контролю грошових коштів в ПП «Южноукраїнський комбінат харчування».

Анотація

В дипломній роботі на прикладі ПП «Южноукраїнський комбінат харчування» Миколаївської області розглянуто сучасні проблеми обліку і контролю грошових коштів та запропоновано напрями їх вдосконалення.

Ключові слова: облік, контроль, розрахунки, безготівкові розрахунки, готівка.

Abstract

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ГРОШОВИХ КОШТІВ

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНА, ФІНАНСОВА ТА ОБЛІКОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Організаційно-економічна та фінансова характеристика підприємства

2.2. Облікова політика підприємства щодо грошових коштів

РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ГРОШОВИХ КОШТІВ

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

ВСТУП

Грошові кошти відіграють значну роль у формуванні фінансової стабільності будь якого господарюючого суб'єкта. Суб'єкти підприємницької діяльності здійснюють значні обсяги розрахунків у готівковій та безготівковій формах. Слід зазначити, що згідно даних НБУ, Україна належить до країн з показником високого рівня готівки в економіці.

Розрахунки між підприємствами здійснюються через банк переважно безготівковим шляхом. За допомогою безготівкового розрахунку ведеться розрахунок не тільки з постачальниками і покупцями, а й розрахунок з бюджетом по податках, з дебіторами і кредиторами, зі своїм галузевим управлінням (вищестоящою організацією), з профспілковими організаціями по відчисленню на соціальне страхування, з робітниками (там, де заробітна плата виплачується через ощадні банки) і цілий ряд інших розрахунків.

Грошовою готівкою із своїх кас підприємства виплачують заробітну плату, дрібні господарські витрати і проводять розрахунок з індивідуальними замовниками.

Об'єктом дослідження було обрано процес обліку і контролю грошових коштів у ПП «Южноукраїнський комбінат харчування» м.Южноукраїнськ Миколаївської області.

Метою кваліфікаційної роботи є розкриття сутності, основних принципів та проблем обліку грошових коштів; організація їх збереження, контролю і удосконалення на досліджуваному підприємстві.

Виходячи з поставленої мети можна сформулювати наступні завдання:

- дослідити теоретичні основи обліку і контролю грошових коштів на підприємстві;
- проаналізувати фінансово-економічні показники діяльності підприємства;
- охарактеризувати стан облікової роботи;
- дослідити процес обліку грошових коштів;

- представити організацію контролю грошових коштів підприємства;
- удосконалити облік і контроль грошових коштів підприємства.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методологічних і практичних положень формування, аналізу, обліку і контролю грошових коштів.

При написанні кваліфікаційної роботи використовували такі методи: аналіз, синтез, графічний, порівняння.

У процесі дослідження були використані законодавчі і нормативні акти, що регламентують бухгалтерський облік, методичний та інструктивний матеріал з формування і аналізу грошових коштів, праці вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів з теорії і практики бухгалтерського обліку, фактичні дані господарства.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ГРОШОВИХ КОШТІВ

В діяльності суб'єктів господарювання постійно використовуються гроші, що дає можливість підприємству повноцінно функціонувати та виконувати свої основні функції та завдання. Інформація є важливою та корисною про наявність та рух грошових коштів не тільки для зовнішніх користувачів, але й для внутрішніх, задля забезпечення прийняття правильних управлінських рішень, оцінити ефективність використання грошових коштів та інше. Зовнішні користувачі завдяки інформації можуть прийняти рішення про залучення своїх коштів для розвитку іншого підприємства, внутрішні користувачі мають можливість використовувати інформацію для оцінки результатів оперативної, інвестиційної та фінансової діяльності як об'єкт формування грошових надходжень та витрачання, оцінки стану ліквідності підприємства та фінансового стану підприємства.

На даний момент трактування понять «гроші», «грошові кошти» та «грошові потоки» у сучасній літературі трактуються по-різному. З одного боку, дані поняття трактується як одне ціле (синоніми), з другого – визначаються як взаємодоповнює одне одного. Згідно НП(С)БО 1, грошові кошти (гроші) – готівка, кошти на рахунках у банках та депозити до запитання [46]. Тобто фактично зрівнюються два терміни в одне.

Питання, щодо трактування понять розглядались у роботах наступних авторів: Бутинець Ф.Ф., Гріщук Р.І., Губачова О.М., Крамаренко Г.О., Лишиленко О.В., Михайло М.Г., Садовська І.Б., Славкова О.П., Степова Т.Г., Сук Л.К., Татарінова Г.О., Телегунь М.І., Усач Б.Ф., Утенкова В.О., Чорна О.Є.. Дане питання висвітлюються також в роботах у вітчизняних спеціалізованих виданнях: Артюх І., Атамас О.П., Атамас П.Й., Височан О.С., Заремба Є.М.

Таким чином, проаналізувавши, можемо сказати наступне: гроші – це специфічна економічна категорія, яка виражає загальний еквівалент та виражає міру вартості будь-яких товарів. В бухгалтерському обліку поняття гроші трансформується в поняття грошові кошти. Грошові кошти за своєю суттю є

більш бухгалтерським поняттям, а гроші загальне, економічне. Отже, під грошовими коштами розуміють кошти, які знаходяться в касі та на поточному рахунку підприємства, забезпечують функціонування підприємства та виступають посередником у розрахунках. Грошові кошти тісно пов'язані с таким поняттям як грошовий потік, оскільки грошовий потік – це розподілена сукупність у часовому вимірі надходження (позитивна величина) та видатку (негативна величина) грошових коштів та їх еквівалентів, у процесі здійснення операційної, інвестиційної і фінансової діяльності, рух пов'язаний з структурою, ризиком та ліквідністю. Дані поняття дуже тісно взаємопов'язані, але їх не можна ототожнювати, оскільки кожна дефініція впливає з попередньої.

Грошові кошти в Україні включають в себе готівку, кошти на рахунках у банках та депозити до запитання, а стандарти США передбачають за собою наступні елементи – готівку, кошти на поточних рахунках підприємств, простих та банківських чеків, а також сум компенсаційного залишку. Так наприклад такі грошові документи, як поштові марки, оплачені квитки в національній системі обліку включаються до складу грошових коштів, відповідно до ЗПБО США вони відображаються в авансах.

Варто також відмітити, що поступово Україна переходить, як і країни Західної Європи так і Північної Америки, до більш широкого застосування безготівкових розрахунків. Під безготівковими розрахунками розуміють перерахування певної суми коштів з рахунків платників на рахунки одержувачів коштів, а також перерахування банками за дорученням підприємств і фізичних осіб коштів, внесених ними готівкою до каси банку, на рахунки одержувачів коштів. До безготівкових розрахунків відносять: акредитив, розрахунки за інкасо, вексельна форма розрахунків, розрахункові чеки, пластикова картка та інші розрахункові документи [7].

Грошові кошти та грошові потоки мають досить різномісну класифікацію що свідчить про глибину категоріального апарату та важливості дефініцій в сучасних економічних умовах.

Грошові кошти на підприємстві функціонують в складній системі, які виникають в результаті трьох видів діяльності: операційної, фінансової та інвестиційної діяльності. Фактично вони є результатом господарської діяльності та проявом сукупності фінансових економічних відносин.

В результаті операційної діяльності відбуваються надходження від реалізації продукції, товарів, погашення дебіторської заборгованості та авансів отриманих від покупців і витрачання на платежі по рахункам постачальників, виплати заробітної плати, перерахування в бюджет та сплати відсотків за кредит.

Грошовий потік в результаті інвестиційної діяльності безпосередньо пов'язаний з процесом реального фінансування, направлено на продаж, придбання, будівництва і оновлення необоротних активів.

Наслідком фінансової діяльності є надходження та виплати, пов'язані із залученням додаткового акціонерного і пайового капіталу, отриманням довгострокових і короткострокових кредитів, сплатою процентів, дивідендів, кооперативних виплат і деякими іншими потоками, пов'язаними з процесами фінансування господарської діяльності [83].

Під грошовими операціями розуміють – операції, що потребують використання грошових коштів та їх еквівалентів, а під негрошовими операціями мають на увазі операції, які не потребують використання грошових коштів та їх еквівалентів.

Діяльність кожного підприємства прямо залежить від правильного визначення та розпорядження грошима. Адже, основу діяльності підприємства складають операції, які пов'язані з рухом грошових коштів. При цьому, кошти є обмеженим ресурсом, і успіх діяльності підприємства багато в чому визначається здатністю їх раціонально розподіляти й використовувати. В сучасних умовах функціонування підприємств передбачає безперервний рух грошових коштів, тому їх потрібно розглядати як важливий ресурс підприємства від якого залежить успішна фінансова діяльність підприємства.

Гроші виконують як відомо наступні функції: міри вартості, засіб обігу, плату же, нагромадження та світові гроші. Економісти ж США та західноєвропейських країн визначають лише три основні функції, а саме: засіб обігу, міри вартості й засоби нагромадження. Це виникає внаслідок поєднання функцій, наприклад функцію платежу вони об'єднують з функцією обігу.

Варто не забувати про те, що грошові кошти (як елемент економічної системи) відображується в обліку та займає провідне місце в обліку, аналізі та контролі діяльності підприємства. Як результат діяльності підприємства заповнюються дві форми звітності по яким можливо побачити зміни в руху грошових коштів. Перша – Баланс (Звіт про фінансовий стан), в якому оглядово розкривається грошові кошти та їх еквіваленти в минулому році та поточному, відповідно їхнє відображення в національній на іноземній валюті. Головною ціллю при складанні Балансу є надання користувачам повної, правдивої, неупередженої інформації про фінансовий стан підприємства на звітну дату. Другою формою є Звіт про рух грошових коштів, яка більш детально розкриває рух коштів на підприємстві, можна побачити зміни по статтям, за рахунок чого змінюється залишок коштів, що на це впливає, який вид діяльності. Звіт про рух грошових коштів складається з метою надання користувачам фінансової звітності повної, правдивої та неупередженої інформації про зміни, які відбулися у грошових коштах підприємства та їх еквівалентах за звітний період. Варто зазначити, що на кінець періоду дані повинні сходитись з Балансом, тобто в обліку спостерігається принцип відповідності. Баланс є більш узагальнюючою формою для всієї діяльності підприємства, на відміну від Звіту про рух грошових коштів, який більш деталізований саме по грошовим коштам та їх еквівалентам.

Звіт про рух грошових коштів складають у такій послідовності:

- збирають та готують необхідну інформацію;
- визначають рух грошових коштів у результаті операційної діяльності;
- встановлюють рух грошових коштів у результаті інвестиційної діяльності;

- визначають рух грошових коштів у результаті фінансової діяльності;
- встановлюють чистий рух грошових коштів за звітний період та їх залишок на кінець року.

Наприкінці звіту визначається залишок грошових коштів та їх еквівалентів на кінець звітного року. Звіт про рух грошових коштів є найважчою формою звітності щодо складання, оскільки вимагає багато аналітичних даних.

Таким чином, грошові кошти та грошові потоки є дуже важливим елементом в господарській діяльності підприємства. Вони забезпечують його повноцінне функціонування та платоспроможність. Данні поняття не є тотожними оскільки вони впливають один з одного, але вони є не розривними та розкривають суть грошей в економіці.

В результаті проведеного дослідження було порівняно, що входить до складу грошових коштів в Україні, США та Західній Європі. Розкрито сутність та місце відображення грошових коштів в фінансовій звітності суб'єкта господарювання.

В процесі дослідження також було узагальнено такі дефініції, як «гроші» - специфічна економічна категорія, яка виражає загальний еквівалент та виражає міру вартості будь-яких товарів; «грошові кошти» - кошти, які знаходяться в касі та на поточному рахунку підприємства, забезпечують функціонування підприємства та виступають посередником у розрахунках; «грошові потоки» - розподілена сукупність у часовому вимірі надходження (позитивна величина) та видатку (негативна величина) грошових коштів та їх еквівалентів, у процесі здійснення операційної, інвестиційної і фінансової діяльності, рух пов'язаний з структурою, ризиком та ліквідністю.

Основні завдання бухгалтерського обліку грошових коштів наведені на рисунку 1.1.

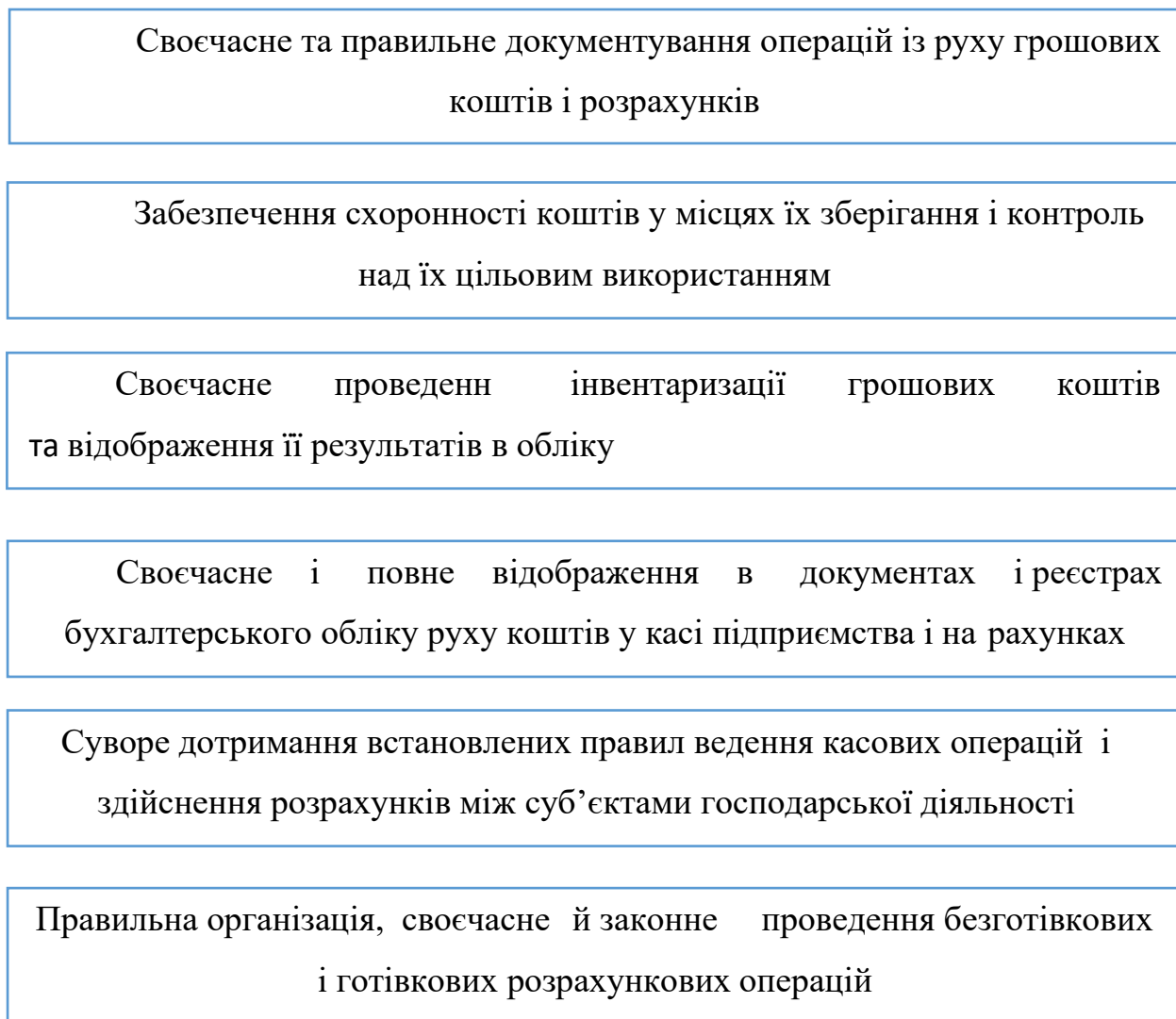

Рис 1.1 Основні завдання бухгалтерського обліку грошових коштів

Якісна інформація є чи не єдиним джерелом та важелем урегулювання конфліктів, які часто загострюються, практично в усіх сферах суспільного життя. Її значення посилюється саме сьогодні, в умовах фінансово-економічної нестабільності, надзвичайного динамізму соціально-економічного розвитку суспільства. У системі інформаційного забезпечення учасників економічних відносин чільне місце посідає нормативно-правове регулювання забезпечення обліку фінансово-господарської діяльності підприємств. Найбільш гостро постають проблеми нормативного регулювання при відображенні обліку та звітності грошових потоків суб'єктів підприємницької діяльності. Чітка та визначена організація обліку та звітності грошових потоків є необхідною умовою ефективного управління підприємством.

Законність здійснення операцій з грошовими потоками регламентується чинним законодавством України і визначається на основі нормативно-правових документів. На наш погляд, рівні нормативного регулювання бухгалтерського обліку грошових потоків можна схематично представити як ієрархічну таблицю із 4 рівнів (див. рис. 1).

І рівень - Міжнародні нормативно-правові акти					
МСБО 7 «Звіт про рух грошових коштів»		МСБО 21 «Вплив змін валютних курсів»		МСБО 29 «Фінансова звітність в умовах гіперінфляції»	
II рівень – Національні нормативно-правові документи					
Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»	Закон України «Про банки та банківську діяльність»	Закон України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій в сфері торгівлі, громадського харчування та послуг»	Податковий Кодекс України	Закон України «Про Національний банк України»	Господарський Кодекс України
III рівень – Підзаконні-нормативно правові акти					
НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»		Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 22 «Вплив інфляції»		Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 21 «Вплив змін валютних курсів»	
IV рівень – Інструкції, положення державного рівня					
Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій	Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні	Про затвердження Інструкції про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах	Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності	Інструкція по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, коштів і документів та розрахунків	

Перший рівень нормативного регулювання – це міжнародні нормативно-правові акти, зокрема Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 «Звіт про рух грошових коштів» в редакції від 01.01.2012 р. – визначає вимоги щодо надання інформації про минулі зміни грошових коштів суб'єкта господарювання та їх еквівалентів за допомогою звіту про рух грошових коштів, який розмежовує грошові потоки протягом періоду від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності [42]. МСБО 21 «Вплив змін

валютних курсів» [43] і МСБО 29 «Фінансова звітність в умовах гіперінфляції» [44], дія яких спрямована на регулювання операцій з грошовими коштами та їх еквівалентами. Відповідно до МСФЗ 29 «Фінансова звітність в умовах гіперінфляції» монетарні статті не переоцінюються, оскільки вони вже виражені в грошових одиницях, що діють на кінець звітного періоду. В МСБО 21 «Вплив змін валютних курсів» визначено порядок отримування фіксованої або визначеної кількості одиниць певної валюти. Відповідно до МСБО 21 «Вплив змін валютних курсів», на кінець кожного звітного періоду здійснюється перерахунок монетарних статей, які виражені в іноземній валюті. Курсові різниці, що виникають під час розрахунків за монетарними активами або перерахунку монетарних статей за чинними валютними курсами, які відрізняються від тих, за якими вони були у перерахунку під час первісного визнання протягом звітного періоду або у попередніх фінансових звітах, визначаються з прибутку чи збитку за період, в якому вони виникли.

Другий рівень нормативного регулювання – Національні нормативно-правові акти, які складаються з чотирьох підрівнів.

Основним нормативним актом з бухгалтерського обліку є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», який забезпечує одноманітність обліку майна, зобов'язань, господарських операцій, складання і надання користувачам необхідної достовірної інформації про майновий стан підприємств, їхні доходи і витрати. Він встановлює єдині правові і методологічні засади організації та ведення бухгалтерського обліку в Україні. Закон закріплює методологічні основи збирання, реєстрації й узагальнення інформації, що здійснюється шляхом суцільного, безперервного документування всіх господарських операцій [63].

Закон України «Про банки і банківську діяльність» регулює правове забезпечення стабільного розвитку і діяльності банків в Україні і створення належного конкурентного середовища на фінансовому ринку, забезпечення

захисту законних інтересів вкладників і клієнтів банків, створення сприятливих умов для розвитку економіки України та підтримки вітчизняного товаровиробника [62].

Закон України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій в сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» цей Закон визначає правові засади застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг. Дія його поширюється на усіх суб'єктів господарювання їх господарські одиниці та представників суб'єктів господарювання, які здійснюють розрахункові операції у готівковій та/або безготівковій формі [65].

Податковий кодекс України регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, зокрема визначає вичерпний перелік податків та зборів, що справляються в Україні, та порядок їх адміністрування, платників податків та зборів, їх права та обов'язки, компетенцію контролюючих органів, повноваження і обов'язки їх посадових осіб під час адміністрування податків, а також відповідальність за порушення податкового законодавства.

Господарський кодекс визначає основні засади господарювання в Україні і регулює господарські відносини, що виникають у процесі організації та здійснення господарської діяльності між суб'єктами господарювання, а також між цими суб'єктами та іншими учасниками відносин у сфері господарювання.

Третій рівень – підзаконні-нормативно правові акти, який представлений НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» визначаються зміст і форма звіту про рух грошових коштів та загальні вимоги розкриття його статей.

Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 22 «Вплив інфляції» визначає порядок коригування фінансової звітності, яка оприлюднюється, на вплив інфляції та загальні вимоги до розкриття інформації про неї у примітках до фінансової звітності [60].

Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів» визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про операції в іноземних валютах та відображення показників

статей фінансової звітності господарських одиниць за межами України в грошовій одиниці України [59].

Четвертий рівень представлений Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій ця інструкція встановлює призначення і порядок ведення рахунків бухгалтерського обліку для узагальнення методом подвійного запису інформації про наявність і рух активів, капіталу, зобов'язань та факти фінансово-господарської діяльності підприємств, організацій та інших юридичних осіб (крім банків, бюджетних установ та підприємств, які відповідно до законодавства складають фінансову звітність за міжнародними стандартами фінансової звітності) незалежно від форм власності, організаційно-правових форм і видів діяльності, а також виділених на окремий баланс філій, відділень інших відособлених підрозділів юридичних осіб (далі – підприємства). Ведення позабалансових рахунків здійснюється за простою системою (без застосування методу подвійного запису) [54].

Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні розроблено відповідно до Закону України «Про Національний банк України» і визначає порядок ведення касових операцій у національній валюті України юридичними особами (крім банків) та їх відокремленими підрозділами незалежно від організаційно-правової форми та форми власності (далі – підприємства), органами державної влади та органами місцевого самоврядування під час здійснення ними діяльності з виробництва, реалізації, придбання товарів чи іншої господарської діяльності (далі – установи), фізичними особами, які здійснюють підприємницьку діяльність (далі – фізичні особи – підприємці) (далі разом у тексті – суб'єкти господарювання), фізичними особами [2].

Отже, основною проблемою нормативно правового забезпечення регулювання обліку грошових коштів та їх потоків є відсутність нормативних актів, що їх регулюють. Це призводить до викривлення інформації про монетарні активи в національній валюті. На сьогодні в Україні існує досить

багато нормативно-правових актів, що регламентують облік грошових коштів та їх потоків. Проте для більш ефективної організації обліку необхідно здійснити гармонізацію українського законодавства відповідно до вимог МСФЗ. Чітка та визначена організація обліку та звітності грошових потоків є необхідною умовою ефективного управління підприємством. На достовірному обліку грошових потоків суб'єктів господарської діяльності базується державне регулювання грошово-кредитних відносин, адже саме він є механізмом запобігання фінансовим махінаціям та правопорушенням.

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНА, ФІНАНСОВА ТА ОБЛІКОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ПІДПРИЄМСТВА

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПІДПРИЄМСТВА ТА ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ЩОДО ГРОШОВИХ КОШТІВ

2.1. Організаційно-економічна характеристика ПП «Южноукраїнський комбінат харчування»

Приватне підприємство «Южноукраїнський комбінат харчування» зареєстровано 10.12.2008 р. за юридичною адресою м. Южноукраїнськ, Миколаївська обл., вул. Миру, 11.

Основним видом діяльності підприємства є постачання інших готових страв. Крім того, воно може здійснювати:

- роздрібну торгівлю в неспеціалізованих магазинах переважно продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами;
- виробництво м'ясних продуктів;
- оптову торгівлю фруктами й овочами;
- неспеціалізовану оптову торгівлю продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами;
- діяльність ресторанів, надання послуг мобільного харчування.

ПП «Южноукраїнський комбінат харчування» є юридичною особою з дня його державної реєстрації та здійснює свою діяльність згідно з чинним законодавством України та Статутом.

Підприємство у свої структурі об'єднує заготівельний цех, а також спеціалізовані кулінарні цехи. Маючи високо механізоване устаткування та застосовуючи потокові лінії обробки сировини, виробництва напівфабрикатів і приготування готової продукції харчування, здійснює виробництво готових страв, які в тому числі реалізуються іншим підприємствам ресторанного господарства, їдальням, організованим при великих організаціях чи установах. Зокрема надає послуги їдальні для ДП «НАЕК "Енергоатом" ВП

Південноукраїнська атомна електростанція», кафе «Молодіжне» та різних буфетів.

При виготовленні продукції (страв) ПП «Южноукраїнський комбінат харчування» обов'язково дотримується норм витрати сировини, які встановлено чинними нормативними документами, вимогами технологічних карт на страви та вироби, технічних умов, державних стандартів щодо якості та безпечності харчових продуктів тощо.

Підприємство самостійно на підставі діючих збірників рецептур і залежно від вподобань споживачів/покупців визначає перелік страв для виробництва та реалізації, розробляє фірмові страви та вироби. При цьому будь-які зміни до рецептур регламентовані внутрішніми правилами і обов'язково відображаються в технологічній документації та калькуляційних картах.

Середньооблікова кількість працівників комбінату станом на 31.12.2022 р. сягала 213 осіб. Кадрова політика відповідає діючому в Україні законодавству, сучасним умовам господарювання та максимально спрямована на забезпечення кожної посади персоналом відповідної професійної підготовки, спеціальності та належної кваліфікації.

Майно ПП «Южноукраїнський комбінат харчування» складається з основних засобів, незавершених капітальних інвестицій та обігових коштів, вартість яких відображена в балансі (табл. 2.1). У складі майна частка необоротних активів на кінець 2022 р. склала 25,5% (3434 тис. грн), а оборотних активів – 74,5% (10027 тис. грн), тоді як на початок звітної періоду вони відповідно сягали 26,9% (2627 тис. грн) і 73,1% (7146 тис. грн). При цьому загальна балансова вартість майна підприємства підвищилася на 3688 тис. грн або 37,7%.

Істотне зростання необоротних активів (на 30,7% або 807 тис. грн за рік) відбулось головним чином за рахунок збільшення основних засобів на 793 тис. грн (на 30,4%), а також завдяки зростанню незавершених капітальних інвестицій майже удвічі (до 29 тис. грн), що свідчить про нарощування

виробничого потенціалу підприємства та про створення чи модернізацію матеріально-технічної бази для розширення основної та інших видів діяльності.

Таблиця 2.1

Аналіз балансу ПП «Южноукраїнський комбінат харчування» за 2022 рік

Показник	На початок року		На кінець року		Зміна за рік	
	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	+, -	%
<i>Актив балансу</i>						
I. Необоротні активи	2627	26,9	3434	25,5	807	30,7
-основні засоби	2612	26,7	3405	25,3	793	30,4
-незавершені капітальні інвестиції	15	0,2	29	0,2	14	93,3
II. Оборотні активи	7146	73,1	10027	74,5	2881	40,3
-запаси	3122	31,9	4864	36,1	1742	55,8
-дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	2799	28,6	2569	19,1	-230	-8,2
-дебіторська заборгованість за виданими авансами	62	0,6	963	7,2	901	1453,2
-дебіторська заборгованість з бюджетом	109	1,1	245	1,8	136	124,8
-інша поточна дебіторська заборгованість	914	9,4	57	0,4	-857	-93,8
-гроші та їх еквіваленти	40	0,4	1057	7,9	1017	2542,5
-витрати майбутніх періодів	27	0,3	15	0,1	-12	-44,4
-інші оборотні активи	73	0,7	257	1,9	184	252,1
<i>Пасив балансу</i>						
I. Власний капітал	1589	16,3	5317	39,5	3728	234,6
-зарєєстрований капітал	1000	10,2	1000	7,4	0	0,0
-нерозподілений прибуток	589	6,0	4317	32,1	3728	632,9
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	681	7,0	2212	16,4	1531	224,8
-довгострокові забезпечення	681	7,0	2112	15,7	1431	210,1
III. Поточні зобов'язання	7503	76,8	6032	44,8	-1471	-19,6
-короткострокові кредити банків	614	6,3	-	-	-614	-
- поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи і послуги	3448	35,3	2874	21,4	-574	-16,6
-поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1161	11,9	1066	7,9	-95	-8,2
- поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування	492	5,0	61	0,5	-431	-87,6
- поточна кредиторська	1626	16,6	967	7,2	-659	-40,5

заборгованість за розрахунками з оплати праці						
-інші поточні зобов'язання	162	1,7	1064	7,9	902	556,8
БАЛАНС	9773	100	13461	100,0	3688	37,7

Спостерігається також збільшення вартості оборотних активів проти аналогічного показника на початок 2022 р. на 2881 тис. грн (+40,3%). Приріст вартості основної її складової – запасів, частка яких у загальній вартості майна станом на 31.12.2022 р. була 36,1%, – склав 1742 тис. грн (+55,8%). Найбільше зросла сума грошей та їх еквівалентів (у майже 26 разів – з 40 тис. грн до 1057 тис. грн), а також сума дебіторської заборгованості за виданими авансами (у близько 15 разів – з 62 тис. грн до 963 тис. грн). Ці тенденції свідчать про зміцнення фінансового стану підприємства.

Крім того, з даних таблиці 2.1 бачимо, що зростання джерел формування майна підприємства за 2022 рік на 3688 тис. грн. (+37,7%) обумовлено збільшенням вартості власного капіталу у понад 7 разів – на 3728 тис. грн. Це відбулося, насамперед, за рахунок збільшення суми нерозподіленого прибутку до 4317 тис. грн (частка у структурі власного капіталу на кінець 2022 р. дорівнювала 81%), а також підвищенням суми довгострокових зобов'язань і забезпечення на 1531 тис. грн або у більш ніж утричі. Істотно зросли і довгострокові забезпечення підприємства: вони більше ніж потроїлися з 681 тис. грн на початку року до 2212 тис. грн. на кінець 2022 р.

Натомість спостерігається зменшення поточних зобов'язань у звітному році на 1471 тис. грн (-19,6%) говорить про покращення фінансового стану на підприємстві. При цьому суттєво зменшилися суми поточної кредиторської заборгованість за розрахунками зі страхування (на 87,6% або -431 тис. грн); поточної кредиторської заборгованості за розрахунками з оплати праці (на 40,5% чи -659 тис. грн); поточної кредиторської заборгованість за товари, роботи і послуги (на 16,6%, що дорівнює -574 тис. грн).

Більше того, за звітний період ПП «Южноукраїнський комбінат харчування» погасило короткострокові фінансові кредити. Тому можна зробити висновок, що структура фінансових ресурсів підприємства за звітний рік

покращувалася за рахунок збільшення власного капіталу та зменшення частки залученого (рис. 2.1), який за 2018–2022 рр. сягнув найменшого рівня.

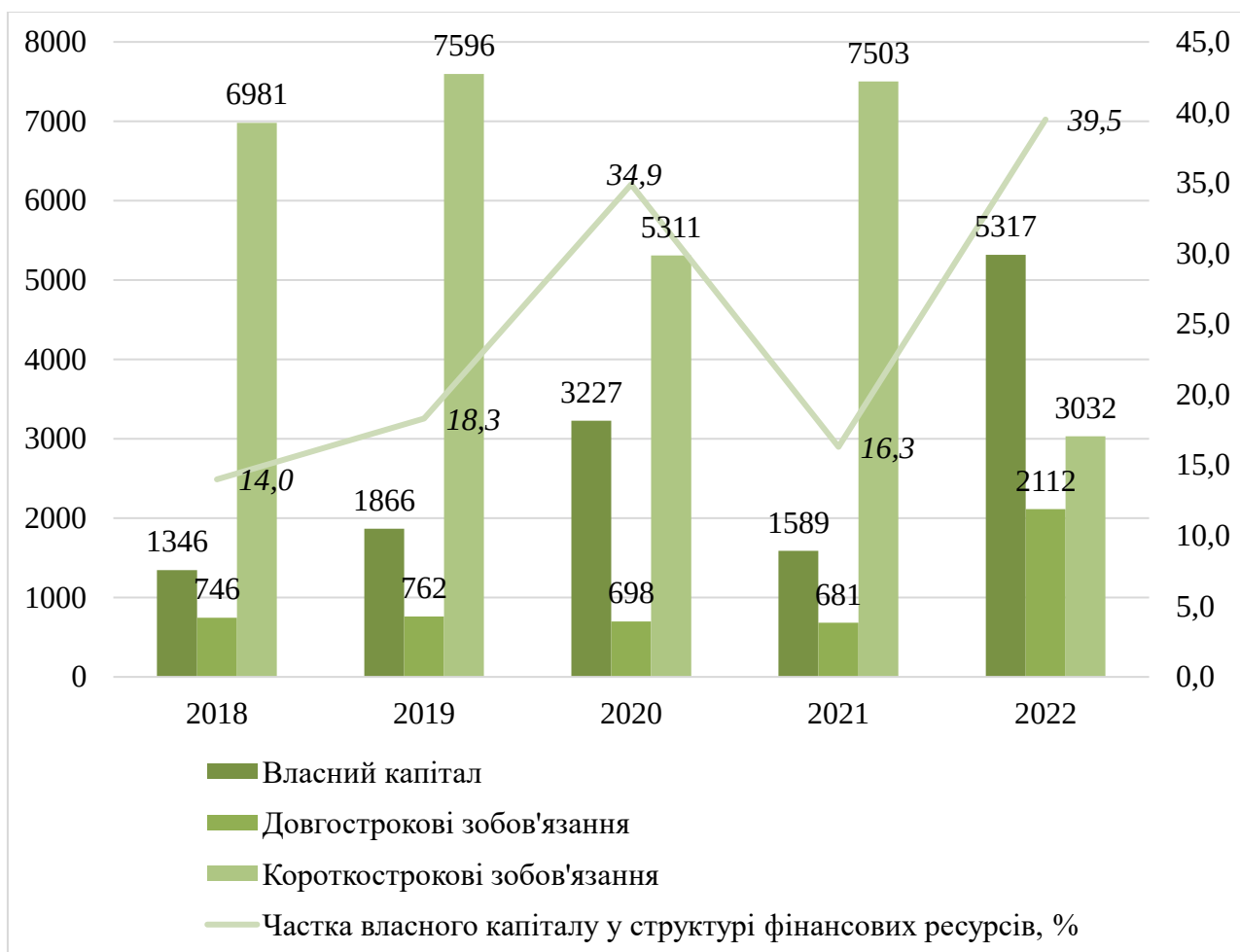

Рис 2.1. Динаміка вартості пасивів ПП «Южноукраїнський комбінат харчування», тис. грн

Така позитивна зміна у структурі балансу ПП «Южноукраїнський комбінат харчування» відбулася насамперед за рахунок відчутного покращення основних економічних показників діяльності за період 2018–2022 рр. (детальніше у таблиці 2.2).

Сума чистого доходу від реалізації продукції та послуг у 2022 р. порівняно з 2018 р. сягнула підвищення у понад 1,8 рази або на 43969 тис. грн. Проте на кінець аналізованого періоду також відзначається зростання собівартості реалізованої продукції та послуг удвічі – на 23868 тис. грн. Це відповідним чином позначилося на показниках рентабельності продукції, яка за звітний період знизилася на 0,2%, а витрати на 1 гривню реалізованої продукції

коливалися у межах 40–50 копійок.

Таблиця 2.2

Абсолютні та відносні фінансово-економічні показники ПП

«Южноукраїнський комбінат харчування»

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення	
						абсол., (+,-)	відн., (%)
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	52682	53467	54570	64575	96651	43969	83,5
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	23451	24620	22702	25545	47319	23868	101,8
Чистий прибуток, тис. грн	1948	2163	661	862	3728	1780	91,4
Витрати на 1 грн. реалізованої продукції, грн	0,4	0,5	0,4	0,4	0,5	0,1	25,0
Середньооблікова чисельність працівників, осіб	205	206	209	211	213	8	3,9
Обсяг продажів на одного працюючого, тис. грн/чол.	257,0	259,5	261,1	306,0	453,8	196,8	76,6
Середньорічна вартість основних виробничих засобів, тис. грн	1994,0	2149,5	2398,5	2580,5	3008,5	1014,5	50,9
Рентабельність продукції (товарів, робіт, послуг), %	8,0	8,8	2,9	3,4	7,9	-0,1	-1,3
Рентабельність сукупних активів, %	21,4	21,2	7,2	8,8	27,7	6,3	29,4
Рентабельність власного капіталу, %	144,7	115,9	20,5	54,2	70,1	-74,6	-51,6
Чистий грошовий потік, тис. грн	79	57	-47	20	1017	938	1187,3

Разом із тим, упродовж аналізованого періоду підприємство мало чистий

прибуток, розмір якого майже подвоївся з 2018 р. по 2022 р. Така позитивна динаміка свідчить про ефективну діяльність підприємства та здатність генерувати прибуток.

Водночас, у 2022 р. зросла чисельності працівників на 4% при одночасному зростанні обсягів виробництва та реалізації продукції (товарів, послуг) на одного працюючого, що вказує на розширення основної діяльності та збільшення обсягів виготовлення та реалізації готових страв у різних закладах громадського харчування. Підтверджує це нарощування вартості основних засобів підприємства у півтора рази в порівнянні із 2018 р. (на 1014,5 грн).

Здійснені розрахунки основних показників прибутковості ПП «Южноукраїнський комбінат харчування» демонструють, що загалом підприємство є рентабельним (рентабельність активів у звітному році сягнула 27,7%, а рентабельність власного капіталу хоч і двічі зменшилася проти рівня 2018 р. все ж сягала 70%) та прибутковим. При цьому відзначається істотне зростання грошового потоку у звітному році, сума якого зросла у 12 разів порівняно з 2018 р. Проте таке значне зростання грошового потоку викликає занепокоєння з точки зору забезпечення синхронізації грошових потоків і вимагає детальнішого аналізу.

2.2. Облікова політика підприємства щодо грошових коштів

Невід’ємним ресурсом ПП «Южноукраїнський комбінат харчування» є грошові кошти, завдяки яким здійснюють господарські операції, погашення заборгованості та формування прибутку. У своїй діяльності комбінат використовує готівкові кошти, кошти на рахунках банку та кошти у дорозі. Облік і контроль грошових коштів здійснюється відповідно до облікової політики підприємства (Наказ про організацію бухгалтерського обліку та облікову політику ПП «Южноукраїнський комбінат харчування» № 01/102 від 29.12.2022 р.).

Бухгалтерський облік у підприємстві здійснюється згідно з вимогами Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1991 р. № 996-XIV і національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, із метою дотримання підприємством єдиної методики та підходів до відображення господарських операцій та складання фінансової звітності.

Забезпечення бухгалтерського обліку здійснює бухгалтерська служба на чолі з головним бухгалтером, яка застосовує автоматизовану форму ведення бухгалтерського обліку із застосуванням комп'ютерної бухгалтерської програми. З метою забезпечення безперервності відображення операцій і достовірної оцінки активів, зобов'язань та капіталу в бухгалтерському обліку використовують журнально-ордерну форму обліку. Щомісяця складаються журнали-ордери, інші облікові реєстри та додаткові довідки, які головний бухгалтер відображає у Головній книзі підприємства (оборотному балансі), яка є підставою для складання Балансу підприємства.

Облікова політика підприємства, крім іншого, передбачає управління грошовими коштами підприємства за такими напрямками:

- організація обліку грошових коштів з метою щомісячного складання звітів про надходження готівкових та безготівкових коштів, а також їх використання та залишок в касі, у дорозі та на рахунку в банку;
- контроль наявності потрібних сум грошових коштів для забезпечення різних господарських цілей (для здійснення поточних операцій, для погашення зобов'язань та для здійснення непередбачених витрат);
- попередження можливості нагромадження значних сум тимчасово вільних грошових коштів без цільового їх використання, приміром розміщення з метою отримання доходу;
- синхронізація грошових потоків і складання бюджету грошових коштів.

Основні завдання обліку грошових коштів у ПП «Южноукраїнський комбінат харчування» включають:

- контроль за дотриманням касової і розрахункової дисципліни, зокрема за зберіганням, своєчасних надходженням і витрачанням грошових коштів відповідно до їх цільового призначення;
- своєчасне і правильне оформлення первинних документів і відображення на рахунках бухгалтерського обліку операцій з руху грошових коштів;
- проведення інвентаризації грошових коштів та відображення її результатів на рахунках бухгалтерського обліку.

ПП «Южноукраїнський комбінат харчування» розпоряджається грошовими коштами, які зберігаються на рахунках банку, а також у вигляді готівки в касі підприємства.

Готівкові розрахунки (касові операції) воно здійснює за правилами, встановленими Положенням про ведення касових операцій в національній валюті України № 148 [1].

Відповідно, підприємство має касу – спеціальне приміщення або місце здійснення готівкових розрахунків, а також приймання, видачі, зберігання готівки, інших цінностей, касових документів [1]. Доступ до приміщення каси має тільки посадова матеріально-відповідальна особа, яка завідує касою, видачею та прийманням грошей і цінних паперів на підприємстві. Такою особою є касир, з якою укладено договір про повну матеріальну відповідальність у формі зобов'язання касира. Гроші до каси підприємства надходять переважно з поточного банківського рахунку насамперед для розрахунку за сировину та матеріали, для виплати заробітної плати, покриття витрат на інші господарські, адміністративні та операційні потреби.

Розрахунки готівкою підприємств між собою та з юридичними і фізичними особами проводяться як за рахунок коштів, одержаних з кас банків, так і за рахунок готівкової виручки і здійснюються через касу підприємств з веденням касової книги встановленої форми із застосування прибуткових та видаткових касових ордерів, касових чеків, розрахункових квитанцій, проїзних документів тощо, які підтверджували б факт продажу продукції, надання

послуг, отримання (повернення) коштів, а також рахунків-фактур, договорів, угод, контрактів, актів закупівлі товарів, реєстрів розрахункових операцій тощо.

Для розрахунків готівкою Положенням № 148 встановлено певні обмеження. Отже, ПП «Южноукраїнський комбінат харчування» може здійснювати розрахунки готівкою з іншими підприємствами у розмірі до 10000 грн включно, а з фізичними особами – у розмірі до 50000 грн включно [1]. Готівка, що надходить до каси, оприбутковується в день одержання готівки в повній сумі. Ліміт залишків готівки у касі встановлено на суму 1000 грн.

Касові операції оформлюються у визначеному порядку за такими документами:

- прибутковий касовий ордер застосовується для оформлення надходження грошей у касу. Випишується в одному екземплярі і реєструється під типографським номером у журналі реєстрації прибуткових і видаткових касових ордерів касиром, підписується головним бухгалтером і передається в касу підприємства. Квитанція до прибуткового касового ордера, завірена підписами головного бухгалтера і касира та печаткою підприємства, видається на руки особі, що здала гроші, а прибутковий касовий ордер залишається в касі;

- видатковий касовий ордер застосовується для оформлення видачі грошей з каси. Випишується касиром в одному екземплярі та підписується керівником підприємства, головним бухгалтером, а також фіксується в Журналі реєстрації прибуткових і видаткових касових ордерів;

- журнал реєстрації прибуткових і видаткових касових документів;

- касова книга для обліку руху грошей у касі. Кожен лист касової книги складається з двох рівних частин: одна з них (з горизонтальним лінуванням) заповнюється касиром як перший екземпляр і залишається в книзі, друга (без горизонтального лінування) заповнюється з лицьового і зворотного боку через копіювальний папір і є відривною частиною листа.

Наприкінці кожного дня касир підбиває підсумки за операціями, виводить залишок і здає звіт під розписку в бухгалтерію з прикладеними до

нього прибутковими і видатковими ордерами, які комплектуються в хронологічному порядку, нумеруються, формуються в справи відповідно до номенклатури справ та зберігаються згідно з встановленими правилами. Бухгалтерія реєструє їх у журналі-ордері №1 та відомості №1.1. Далі дані про грошові кошти за касовими операціями фіксуються у Головній книзі та підбиваються у Балансі.

Схема оформлення касових операцій у ПП «Южноукраїнський комбінат харчування» наведена на рис. 2.2.

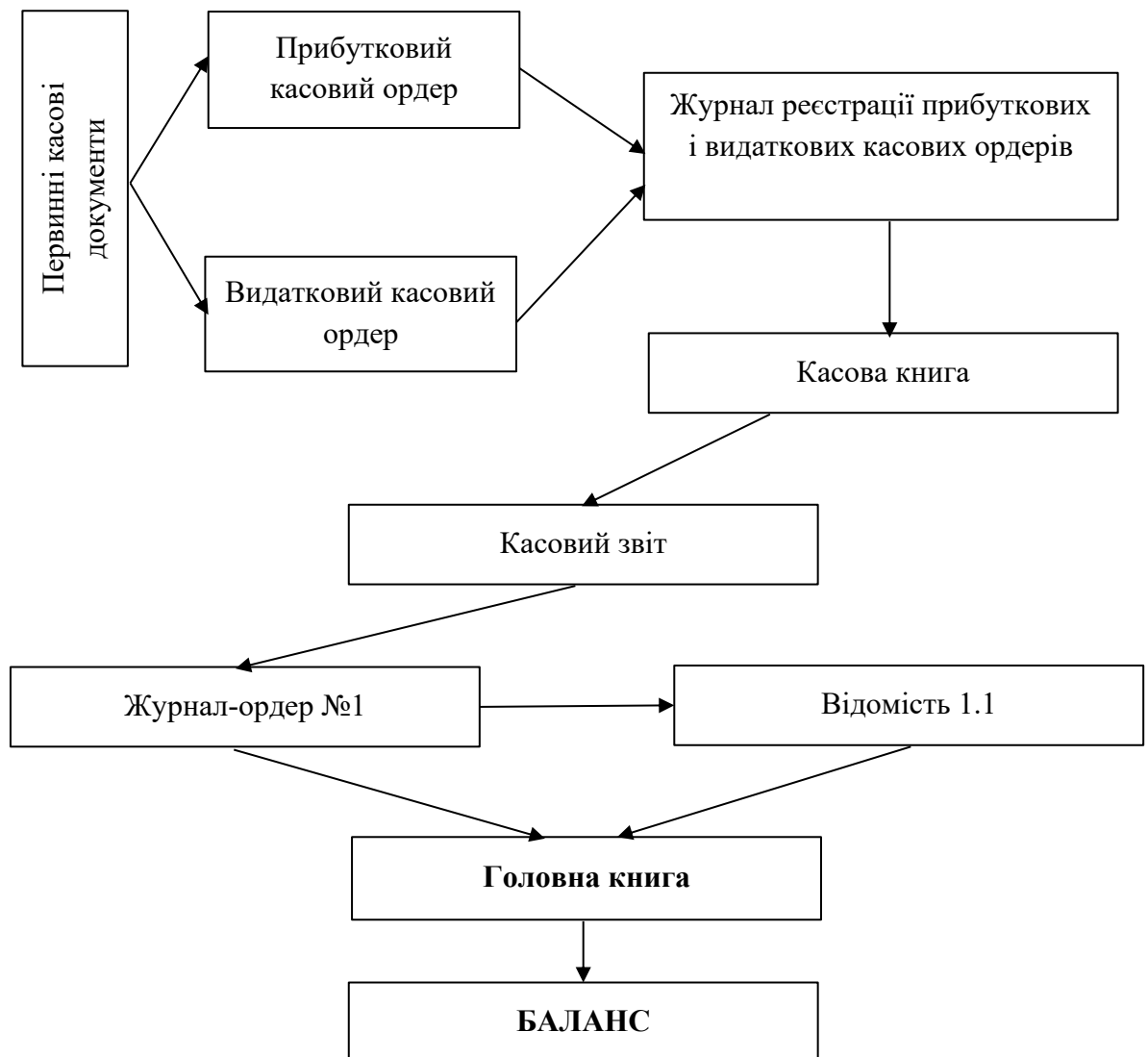

Рис 2.2. Документальне оформлення касових операцій у ПП «Южноукраїнський комбінат харчування»

ПП «Южноукраїнський комбінат харчування» також має поточний рахунок у національній валюті у АТ КБ «ПриватБанк», де зберігає свої кошти на договірних умовах і здійснює розрахунки за своїми зобов'язаннями в безготівковій та готівковій формі.

Операції, пов'язані з рухом грошових коштів на рахунку в банку, виконують за розрахунково-грошовими документами, затвердженими банком. Зокрема безготівкові розрахунки здійснюють на основі платіжного доручення, розрахункових чеків, акредитивів, платіжної вимоги доручення; розрахунки готівкою – на основі грошового чеку, об'яви на внесення готівки (рис. 2.3).

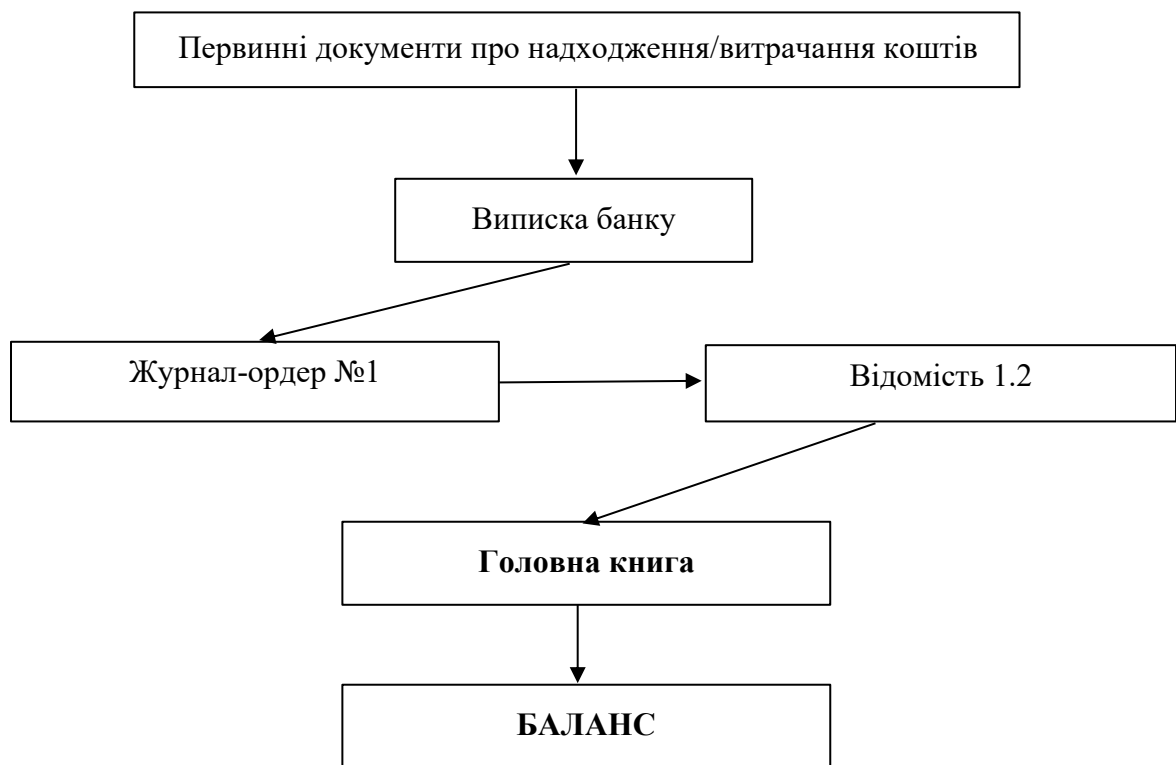

Рис 2.3. Документальне оформлення операцій з грошовими коштами на рахунках у банках ПП «Южноукраїнський комбінат харчування»

З банками підприємство уклало договір на використання системи «клієнт-банк». Реквізити електронного розрахункового документа, що використовується в даних системах, визначаються договором між банком та клієнтом.

Основними джерелами надходження грошових коштів на поточний рахунок ПП «Южноукраїнський комбінат харчування» є виручка від реалізації готової продукції (готових страв) та надання послуг; погашення дебіторської заборгованості, одержані кредити, надходження коштів цільового фінансування тощо. Напрями витрачання грошей підприємства головним чином здійснюються у формі платежі постачальникам за матеріали, готові вироби, енергоносії, транспортні витрати, внески до бюджету, погашення заборгованості, гроші для виплати заробітної плати працівникам підприємства.

Після здійснення операцій за рахунком банк надає підприємству виписку з розрахункового рахунку разом з копіями документів, на підставі яких банк здійснював ці операції. Цей документ є реєстром аналітичного обліку грошових коштів на банківському рахунку, який використовуються для подальшого обліку у ПП «Южноукраїнський комбінат харчування».

Таким чином, забезпеченість підприємства грошовими коштами є основною умовою нормального ведення фінансово-господарської діяльності підприємства, а від ефективності управління грошових потоків, ґрунтованого на точності їх обліку та контролю, залежить якість оцінки ступеня забезпеченості підприємства грошовими коштами, його платоспроможності та можливості подальшого розвитку.

2.3. Облік та контроль грошових коштів у ПП «Южноукраїнський комбінат харчування»

Вагома роль грошових коштів у діяльності ПП «Южноукраїнський комбінат харчування» обумовлює потребу окремого дослідження особливостей їх обліку та контролю з метою підвищення ефективності процесу управління ними та підприємством загалом.

Облік грошових коштів у підприємства відповідно до Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій призначені рахунки 3 класу, зокрема синтетичний

рахунок 30 «Готівка», який має аналітичний рахунок 301 «Готівка у національній валюті» [2].

За дебетом рахунку 30 «Готівка» відображають залишок і надходження грошових коштів, а видача готівки – за кредитом.

Для обліку наявності і руху грошових коштів, що знаходяться на рахунках у банках застосовують рахунок 31 «Рахунки в банках», у тому числі субрахунок 311 «Поточні рахунки в національній валюті». Відповідно, за дебетом рахунку 31 «Рахунки в банках» відображаються надходження грошових коштів, за кредитом – їх використання.

Облік грошових коштів у дорозі підприємство веде на рахунку «Інші кошти» та субрахунку 333 «Грошові кошти в дорозі в національній валюті», де за дебетом фіксують надходження коштів у дорозі, а за кредитом – списання коштів у дорозі після їх зарахування на відповідні рахунки.

У підприємстві узагальнення інформації про наявність і рух грошових коштів в національній валюті та коштів у дорозі здійснюється шляхом внесення відомості про них у журнали та інші реєстри, що передбачені системою автоматизованого обліку.

Крім того, вся інформація про наявність і рух грошових коштів фіксується у відповідній бухгалтерській звітності: форма №1 «Баланс», форма №3 «Звіт про рух грошових коштів» (складається за прямим методом), форма №5 «Примітки до річної фінансової звітності». Дані цієї звітності, насамперед «Звіту про рух грошових коштів» застосовуються для аналізу та контролю грошових коштів з метою виявлення рівня достатності формування грошових коштів, ефективності їх використання, а також збалансованості та синхронності грошових потоків підприємства. Від її уніфікованості і достовірності залежить обґрунтованість і дієвість управлінських рішень.

Основні завдання з аналізу грошових коштів у «Южноукраїнський комбінат харчування» покладені на головного бухгалтера підприємства і включають:

- 1) виявлення тенденцій та закономірностей розвитку грошових коштів підприємства;
- 2) оцінка ступеню ефективного використання грошових коштів;
- 3) попередження можливості зниження платоспроможності підприємства та ризику банкрутства;
- 4) аналіз факторів і прогноз збалансованості та синхронності руху коштів за обсягом і часом;
- 5) пошук резервів підвищення ефективності та інтенсивності використання грошових коштів у процесі операційної, інвестиційної та фінансової діяльності тощо [3].

Підприємство застосовує наступні методи ретроспективного (проводиться після завершення господарських операцій) та перспективного (проводиться перед здійсненням господарських операцій) аналізу руху грошових коштів:

- логічні методи обробки інформації (порівняння, відносні та середні значення, графічне та табличне представлення даних, групування, баланс);
- методи детермінованого факторного аналізу (абсолютні та відносні різниці).

Крім того, залежно від методі до аналізу грошових коштів підприємство проводить горизонтальний та вертикальний (структурний) аналіз. Перший полягає в вивченні динаміки обсягу формування додатного і від'ємного чистого грошового потоку підприємства в розрізі окремих джерел, розраховують темпи їхнього зростання і приросту, визначають загальні тенденції зміни їх обсягу за певний період. Вертикальний аналіз грошових коштів передбачає вивчення структури додатного, від'ємного і чистого грошових потоків за видами господарської діяльності, за окремими джерелами надходження і напрямками витрачання коштів.

Відповідно, проаналізуємо основні показники руху грошових коштів у ПП «Южноукраїнський комбінат харчування» (табл. 2.3). Розглядаючи рух коштів від операційної діяльності за 2018–2020 роки бачимо, що підприємство

у 2022 р. від реалізації продукції отримало на 52477 тис. грн або на 87,4% більше порівняно з 2018 р. Підприємство отримано на 350 тис. грн (+112%) більше від цільового фінансування. Також у 2022 р. зросла сума інших надходжень на 2148 тис. грн (+41%). У порівнянні з 2018 р. у звітному році грошових надходжень з авансів від замовників і покупців не надходило, натомість відбулося повернення податків на 100 тис. грн.

Таблиця 2.3

Аналіз руху грошових коштів у результаті діяльності

ПП «Южноукраїнський комбінат харчування» за 2018–2022 рр., тис. грн

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення	
						абсол., (+,-)	відн., (%)
1	2	3	4	5	6	7	8
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності							
Реалізація продукції (товарів, робіт, послуг)	60048	61050	63821	73914	112525	52477	87,4
Повернення податків і зборів	-	-	-	15	100	-	-
Цільове фінансування	312	347	423	644	662	350	112,2
Надходження від отримання субсидій, дотацій	312	347	423	644	662	350	112,2
Надходження авансів від покупців і замовників	47	5	164	85	-	-	-
Інші надходження	5192	5571	4637	4015	7340	2148	41,4
Витрачання на оплату товарів (робіт, послуг)	33789	34348	32366	35491	52229	18440	54,6
Витрачання на оплату праці	12191	12327	15411	19160	23833	11642	95,5
Витрачання на оплату відрахувань на соціальні заходи	3539	3623	4504	5592	7048	3509	99,2
Витрачання на оплату зобов'язань з податків і зборів	8515	9402	10588	12005	18225	9710	114,0
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	465	483	209	367	761	296	63,7
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	5004	5057	6329	6692	10936	5932	118,5
Витрачання на оплату зобов'язань з інших	4289	3412	4050	4946	6528	2239	52,2

податків і зборів							
Витрачання на оплату авансів	126	89	177	693	1920	1794	1423,8
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	-	-	-	-	2	-	-
Інші витрачання	4564	3898	3987	3884	13457	8893	194,9
Чистий рух коштів від операційної діяльності	2875	3286	2012	1848	3913	1038	36,1

продовження таблиці 2.3

1	2	3	4	5	6	7	8
Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення	
						абсол., (+,-)	відн., (%)
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності							
Витрачання на придбання фінансових інвестицій	837	852	1277	989	2279	1442	172,3
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	-837	-852	-1277	-989	-2279	-1442	172,3
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності							
Витрачання на погашення позик	791	507	782	839	617	-174	-22,0
Витрачання на сплату дивідентів	1280	1870	-	-	-	-	-
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	-2071	-2377	-782	-839	-617	1454	-70,2
Чистий рух грошових коштів за звітний період	-33	57	-47	20	1017	1050	3181,8
Залишок коштів на початок року	23	10	67	20	40	17	73,9
Залишок коштів на кінець року	10	67	20	40	1057	1047	10470

У підприємстві за звітний період спостерігається зростання витрачання на придбання фінансових інвестицій: на 1442 тис. грн або 172% більше у 2022 р. проти 2018 р. Проте на 174 тис. грн (-22%) зменшилися витрачання на погашення позик, а починаючи з 2020 р. виплату дивідендів не здійснювали.

Загалом у 2022 р. чистий рух грошових коштів був позитивним – +1017 тис. грн, що у майже 32 рази перевищує аналогічний показник 2018 р. Це

відповідно позначилося на синхронності грошових потоків (рис. 2.4) у бік зростання додатного грошового потоку.

Найбільшу частку у структурі додатного грошового потоку займали надходження від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг): 91,5% у 2018 р. і 93,2% у 2022 р. (приріст показника – 1,7 в.п.). У структурі від’ємного грошового потоку переважали витрачання на оплату товарів (робіт, послуг) – 51,5% у 2018 р. і 43,7% у 2022 р.; витрачання на оплату праці – 18,6% у базовому році проти 19,9% у звітному; витрачання на оплату зобов’язань з податків і зборів – 13% у 2018 р. проти 15,2%. Інші статті витрачання за 2018-2022 роки змінилися не суттєво, окрім того, що у звітному році підприємство стало витрачати кошти за страховими контрактами.

Рис. 2.4. Динаміка синхронізації грошових потоків у ПП «Южноукраїнський комбінат харчування»

Важливим показником є й те, що починаючи з 2021 р. у підприємстві намітилася позитивна тенденція до нарощування обсягів грошових коштів та їх еквівалентів, доступних для реалізації операційної, інвестиційної та фінансової діяльності, тоді як у 2018 р. та 2020 р. спостерігався дефіцит їх дефіцит.

Крім того, у ПП «Южноукраїнський комбінат харчування» у звітному році підвищився коефіцієнт ліквідності грошових потоків, який відповідно сягнув 1,01, що більш ніж на третину перевищує рівень 2018 р. – 0,99 Також зріс і коефіцієнт ефективності грошових потоків, який у 2022 р. склав 0,009, а у базовому році – 0,0005. Незважаючи на це рентабельність чистого грошового потоку за аналізований період зменшилася майже у 14 разів – з 5093,0 у 2018 р. до 367,7 у 2022 р.

Проте, щоб зрозуміти на скільки раціонально ПП «Южноукраїнський комбінат харчування» використовує грошові кошти, проведемо розрахунок основних аналітичних показників (коефіцієнт оборотності грошових коштів і тривалість обороту грошових коштів), які свідчать про ефективність ділової

активності у фінансовому контексті. Показники оборотності грошових коштів наведено у табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Оцінка обертання оборотних активів ПП «Южноукраїнський комбінат харчування» за 2018–2022 рр.

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення	
						абсол., (+,-)	відн., (%)
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн	52682	53467	54570	64575	96651	43969	83,5
Кількість днів аналізованого періоду, дні	360	360	360	360	360	-	-
Одноразова виручка, тис. грн	146,3	148,5	151,6	179,4	268,5	122,2	83,5
Середній залишок оборотних активів, тис. грн	7358,4	7403,4	7276,2	6893,4	8586,6	204,7	16,6
Тривалість 1 обороту, дні	50,3	49,9	48,0	38,4	32,0	-18,3	-36,4
Коефіцієнт оборотності оборотних активів, раз	7,2	7,2	7,5	9,4	11,2	4	55,6
Коефіцієнт оборотності грошових коштів та їх еквівалентів, раз	3198,8	1388,8	1254,5	2152,5	176,2	-3022,6	-94,5
Тривалість обороту грошових коштів, днів	0,1	0,3	0,3	0,2	2,0	1,9	1900

Аналізуючи оборотність оборотних коштів, можна дійти висновку, що середньорічна вартість оборотних активів в 2022 р. збільшилась на 204,7 тис. грн порівняно із 2018 р. Тривалість одного обороту оборотних активів в днях по ПП «Южноукраїнський комбінат харчування» в 2022 р. зменшилась на 18 днів у порівнянні з базовим роком (з 50 до 32 днів). Відповідно змінився й коефіцієнт обертання активів у 2022 р. проти рівня 2018 р. показник підвищився у півтора рази – з 7,2 до 11,2 оборотів, що свідчить про покращення ефективності їх використання. Це у свою чергу підтверджує підвищення

результативності ділової активності підприємства, що спряє нарощуванню можливостей комбінату результативно використовувати наявні активи та перетворювати їх на гроші.

Проте, якщо розглядати оборотність виключно грошових коштів і їх еквівалентів, то коефіцієнт оборотності за звітний період істотно знизився майже у 18 разів, що свідчить про зменшення швидкості грошових коштів, коли тривалість їх обороту зросла з 0,1 дня у 2018 р. до 2 днів у 2022 році. Така динаміка може свідчити про зниження ефективності управління грошовими коштами, що може бути спричинено ускладненням умов збуту і постачання продукції, порушення розрахункових платіжних відносин.

Таким чином, важливим аспектом в управлінні діяльністю ПП «Южноукраїнський комбінат харчування» вбачаємо потребу в удосконаленні існуючої облікової політики у контексті покращення контролю грошових коштів, адже контроль грошових коштів, який базується на основі ретроспективного аналізу має кілька недоліків. По-перше, такий аналіз запізнілим і не відображає поточної ситуації, оскільки аналізує наявність та рух грошових коштів виключно на дату складання балансу, а по-друге, висновки та припущення щодо факторів, які впливають на розпорядження грошовими коштами зокрема та управління фінансами підприємства загалом мають ймовірнісний характер та можуть не відбутися у майбутньому.

РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ГРОШОВИХ КОШТІВ ПІДПРИЄМСТВА

Каса – це спеціально обладнане приміщення, яке призначене для приймання, видачі і тимчасового зберігання готівки. Каса охоплює всі наявні грошові кошти, які знаходяться на певний період часу на підприємстві, як в монетах, так і в паперових грошових знаках. В касі підприємства можуть зберігатися не тільки готівкові кошти, а і грошові документи (поштові і гербові марки, проїзні талони тощо).

Керівник підприємства забезпечує належне зберігання та охорону грошей у касі, а також при доставці їх із відділень банку та здачі в банк і несе в установленому порядку відповідальність у тих випадках, коли з його вини не були створені необхідні умови для здійснення касових операцій.

Каса обладнана охоронно–пожежною сигналізацією. Вся готівка в підприємстві зберігається у вогнетривкій металевій шафі, яку після закінчення робочого дня касир замикає ключем і опломбовує сургучною печаткою. Ключі від металевих шаф і печатки зберігаються у касира. Дублікати ключів в опечатаних касиром пакетах зберігаються у керівника підприємства.

Для ведення касових операцій у штаті підприємства передбачено штатним розписом посаду касира, який несе повну матеріальну відповідальність за збереження всіх прийнятих цінностей. Після рішення про призначення на посаду касира головний бухгалтер знайомить його з порядком ведення касових операцій. З касиром укладається Договір про повну і індивідуальну матеріальну відповідальність. Касир не має права передовіряти будь-кому свої обов'язки. Якщо касир несподівано залишив касу, готівка й інші цінності, які перебувають у нього на відповідальності, передаються іншому касиру в присутності керівника підприємства, головного бухгалтера і членів комісії, про що складається відповідний Акт.

Під час здійснення операцій двері до приміщення каси замкнені із середини. Доступ до каси особам, які не мають відношення до її роботи, забороняється.

СТОВ «Першотравневе» зберігає у касі готівку лише в межах лімітів залишку. Ліміт залишку готівки в касі – це гранична сума грошових коштів, яка може знаходитися у касі підприємства. Всю готівку понад суму встановленого ліміту касир здає для зарахування на поточний рахунок у Шполянську філію Приватбанк.

Ліміт залишку готівки в касі розраховано самим СТОВ «Першотравневе» і погоджено з обслуговуючим банком.

Ліміт каси СТОВ «Першотравневе» встановлено на весь термін дії договору на розрахунково–касове обслуговування. Станом на 1 січня 2018 р. ліміт залишку готівки в касі СТОВ «Першотравневе» становив 10 тис. грн.

Підприємство має право зберігати у касі готівку понад встановлений ліміт протягом трьох робочих днів, до яких включають день одержання готівки в банку, при видачі заробітної плати, усіх видів допомоги, компенсацій. По закінченні цього терміну готівка, що не використана за призначенням, повертається в банк не пізніше наступного дня.

Розрахунки готівкою СТОВ «Першотравневе» проводяться оформленням наступних документів: Прибутковий касовий ордер (ф. №КО–1), Видатковий касовий ордер (ф. №КО–2), Журнал реєстрації прибуткових і видаткових касових документів (ф. №КО–3), Касова книга (ф. №КО–4).

Касові ордери – документи, що засвідчують законність надходження грошей до каси та їх витрачання за цільовим призначенням.

Оприбуткування готівки в касу здійснюється на підставі Прибуткового касового ордеру (ф. №КО–1), підписаного головним бухгалтером СТОВ «Першотравневе». При цьому особі, яка задала гроші, після отримання їх касиром видається квитанція, підписана головним бухгалтером і касиром.

Отримання грошових коштів з банку здійснюється через касира СТОВ «Першотравневе» по грошовому чеку, виписаному на його ім'я. Жодних виправлень у чеках не допускається. На корінці чеку вказується прізвище, ім'я та по–батькові касира підприємства, якому доручено одержання готівки.

Витрачання готівки з каси оформляється Видатковим касовим ордером (ф. №КО–2). Він підписується керівником підприємства і головним бухгалтером. У випадку видачі грошей окремій особі за видатковим касовим ордером касир вимагає пред'явлення документу, який засвідчує особу отримувача і містить фотокартку та особистий підпис власника (паспорт).

На операцію по здачі грошей до банку касир, крім видаткового касового ордеру, також оформляє об'яву на внесок готівкою, в якій вказує дату операції, хто здає кошти і через кого, банк та назву одержувача, суму цифрами і прописом, призначення внеску, номер власного рахунку. Об'ява складається із трьох частин. Перша частина залишається у банку, друга (квитанція) – передається касиру, третя (ордер) – повертається підприємству з випискою банку після зарахування грошей на поточний рахунок.

Оплата праці, виплата допомоги по тимчасовій непрацездатності тощо в СТОВ «Першотравневе» проводиться касиром за Платіжними відомостями. На титульному аркуші Платіжної відомості робиться напис на дозвіл про видачу грошей за підписом керівника і головного бухгалтера підприємства із зазначенням строків видачі грошей і суми прописом. По закінченні трьох робочих днів, які встановлені для виплати заробітної плати, касир виписує Видатковий касовий ордер на загальну суму, яка виплачена за Платіжною відомістю.

Всі Прибуткові і Видаткові касові ордери виписуються у бухгалтерії чітко і ясно пастою кулькових ручок.

Всі Прибуткові і Видаткові касові ордери до передачі в касу реєструються в бухгалтерії підприємства заступником головного бухгалтера у Журналі реєстрації прибуткових і видаткових касових ордерів (ф. №КО–3). Журнал реєстрації побудовано таким чином, що за його даними здійснюється контроль за цільовим призначенням готівки, отриманої і витраченої підприємством. Після реєстрації Касові ордери передаються заступником головного бухгалтера підприємства в касу для виконання.

Всі факти надходження і вибуття готівки в СТОВ «Першотравневе» відображають в Касовій книзі (ф. №КО–4). Касова книга – обліковий реєстр, призначений для обліку касових операцій касиром підприємства. Дане підприємство веде тільки одну Касову книгу в національній валюті. Вона пронумерована, прошнурована і опечатана сургучною печаткою. Кількість аркушів у Касовій книзі підтверджується підписами керівника і головного бухгалтера підприємства.

Записи в Касовій книзі здійснюються у двох примірниках через копіювальний папір кульковою ручкою. Перші примірники аркушів залишаються у Касовій книзі, а другі примірники є відривними і вважаються Звітами касира. Записи в касовій книзі здійснюються касиром одразу ж після отримання або видачі грошей по кожному ордеру.

В кінці кожного робочого дня касир підбиває підсумки операцій за день, виводить залишок грошей в касі підприємства на наступне число і передає до бухгалтерії Звіт касира разом з підтверджуючими первинними документами.

В бухгалтерії СТОВ «Першотравневе» ведеться синтетичний облік касових операцій на рахунку 30 «Готівка». Цей рахунок призначений для узагальнення інформації про наявність і рух грошових коштів в касі підприємства.

Це активний рахунок, по дебету якого відображають надходження грошових коштів в касу підприємства, а по кредиту – їх вибуття з каси.

При журнально–ордерній формі ведення обліку в підприємстві використовують Журнал–ордер №1 с.–г. та Відомість аналітичного обліку по рахунку 30 №1.1 с.–г. Для зручності ведення обліку в одному реєстрі поєднано відображення операцій по дебету (Відомість) і по кредиту (Журнал–ордер) рахунка 30. Записи проводять по Звітах касира – на кожний звіт використовують один рядок.

Наприкінці місяця в Журналі–ордері №1 с.–г. після останнього запису визначають підсумки оборотів по рахунку 30 у кореспонденції з іншими рахунками. Їх взаємно звіряють з іншими реєстрами і обороти по кредиту

рахунка 30 «Готівка» після цього переносять у Головну книгу, дані якої використовують для складання Балансу підприємства і інших форм фінансової звітності.

Рахунок 301 «Каса в національній валюті» кореспондує з багатьма рахунками (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Господарські операції з обліку руху грошей в касі СТОВ «Першотравневе»
за червень 2017 р.

№ п/п	Дата	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
			дебет	кредит	
1	2	3	4	5	6
Операції по дебету рахунка					
1	17.05	Надійшли гроші в касу підприємства	301	311	105483
2	04.05	Надійшла в касу виручка від продажу продукції через місцевий магазин	301	701	402,45
3	03.05	Оприбутковано платежі за утримання дітей в дитячому садку	301	685	803,00
4	04.05	Відшкодування готівкою завідуючого складом за завдані збитки підприємству	301	375	75,46
5	16.05	Надійшли кошти від орендної плати за їдальню	301	691	120,00
6	05.05	Оприбутковано готівкою короткострокові позики	301	601	500340
7	10.05	Оприбутковано в касу авансові суми від Вінницької Облспоживспілки за готову продукцію (борошно)	301	681	205,44
8	26.05	Оприбуткування лишків готівки в касі, виявлених при інвентаризації	301	719	32,15
9	17.05	Погашення заборгованості по переплаченій заробітній платі Гуртовенку О.Л. за квітень поточного року	301	661	30,90
10	23.05	Оприбуткування виручки від реалізації путівки Білецькій Л.І.	301	652	184,25
Операції по кредиту рахунка					
11	03.05	Оплачено готівкою ремонт адміністративного будинку (контори)	151	301	509,50
12	03.05	Проведено передплату за періодичну пресу	391	301	300,20
13	18.05	Видано працівникам заробітну плату	661	34	200580
14	11.05	Видано підзвітну суму головному інженеру підприємства на закупівлю запасних частин	372	301	144,00
15	25.05	Передано гроші з каси в банк	311	301	20580
16	10.05	Виплата коштів постачальнику за надані послуги	631	301	1100

17	19.05	Виплачено кошти головному агроному на службове відрядження	372	301	54,00
18	28.05	Виплачено грошові премії працівникам галузі рослинництва	661	301	3284
19	25.05	Витрачено кошти, які призначені для цільового призначення (купівля обладнання)	631	301	16380
		і одночасно	48	71	16380

1.2. Облік грошових коштів на поточному рахунку

Для зберігання коштів і здійснення безготівкових розрахунків СТОВ «Першотравневе» користується послугами відділення ПриватБанк, в якому має відкриті рахунки: поточний; спеціальний по ПДВ.

На поточний рахунок підприємства надходять гроші за продану продукцію, виконані роботи і послуги на сторону, гроші з каси підприємства тощо. З поточного рахунку здійснюються платежі постачальникам і підрядчикам за одержані матеріальні цінності, виконані роботи і послуги, перерахування органам соціального страхування, видача готівки в касу.

Право першого підпису банківських документів належить керівникові підприємства, а право другого підпису – головному бухгалтеру.

Ефективність функціонування економіки в цілому і кожного окремого підприємства залежить значною мірою від організації розрахунків. Безготівкові розрахунки – це перерахування грошових коштів з рахунку підприємства–платника на рахунок підприємства–одержувача. Фінансовим посередником в цих розрахунках є банк, який надає послуги своїм клієнтам–підприємствам. Ці розрахунки у СТОВ «Першотравневе» здійснюються за такими формами розрахункових документів: платіжні доручення, платіжні вимоги–доручення.

Для проведення розрахунків в платіжних документах проставляються номери рахунків партнерів, назви банків та їх умовні номери за МФО, ідентифікаційні коди за Єдиним державним реєстром підприємств і організацій України. В документах суми платежу вказують цифрами та літерами, зазначають підставу для перерахування чи отримання грошей (номери та дати

договору, товарно–транспортних документів, найменування товарів чи послуг), роблять підписи особи платників, зразки яких є в банку, та ставлять печатку на першому примірнику, на підставі якого банк проводить списання грошей з рахунку платника.

Розрахункові платіжні документи виписують з використанням технічних засобів за один раз під копіювальний папір у кількості трьох–чотирьох примірників. Виправлення і підчистки у розрахункових документах неприпустимі.

В СТОВ «Першотравневе» розрахунки платіжними дорученнями набули широкого використання майже за всіма видами платежів.

Платіжне доручення є розпорядженням клієнта банку, що його обслуговує, на перерахування визначеної суми коштів із свого рахунку на рахунок іншого підприємства, оформленим на спеціальному бланку.

При таких розрахунках ініціатором платежу виступає платник. Платник подає платіжне доручення в банк, який його обслуговує. Воно приймається до виконання протягом десяти днів з дати заповнення тільки в сумі, яка може бути сплачена за наявними коштами на рахунку.

Платіжні доручення застосовуються для здійснення попередньої оплати за отримані товари, надані послуги, а також для завершення розрахунків за актами звірки взаємної заборгованості.

Перерахування коштів (крім сплати податків і зборів) повинно мати підставу, підтверджену документами, якими можуть бути договори, акти виконаних робіт, накладні, рахунки–фактури, товарно–транспортні накладні.

Виписані платіжні доручення нумерують порядковим номером і реєструють в журналі.

Якщо одержувач коштів не має рахунку в установі банку або розрахунки з одержувачем коштів платіжними дорученнями неможливі, то підприємство може здійснювати перерахування коштів гарантованими платіжними дорученнями через підприємства зв'язку.

Для його одержання платник подає установі банку платіжне доручення у трьох примірниках. На першому з них установа банку ставить печатку і видає його платнику під розписку на другому примірнику доручення. Одержане гарантоване доручення платник передає підприємству зв'язку і додає до нього належно оформлений список одержувачів переказів. Підприємство зв'язку гарантовані доручення здає в установу банку, що його обслуговує, при реєстрі платіжних доручень. При розрахунках можуть використовуватися дві форми платіжних доручень. Перша форма платіжних доручень призначена для розрахунків з одним одержувачем, а друга – зведене платіжне доручення, застосовується тоді, коли потрібно перерахувати кошти кільком одержувачам.

Розрахунки платіжними дорученнями в Україні займають перше місце за питомою вагою в сукупному платіжному обороті. Вони забезпечують максимальне наближення строків отримання товарно–матеріальних цінностей і здійснення платежу, прискорюють обертання обігових коштів, запобігають виникненню кредиторської заборгованості у покупців. По них не пред'являється в банк відмова від акцепту, оскільки платіжне доручення виписує сам покупець. Техніка проведення розрахунків по дорученнях проста, дає значну економію затрат праці.

Платіжна вимога–доручення – це комбінований розрахунковий документ, який складається з двох частин:

- верхня – вимога постачальника безпосередньо до покупця оплатити вартість поставленої йому за договором продукції;
- нижня – доручення платника своєму банку перерахувати з його рахунка суму, проставлену в рядку «Сума до сплати прописом».

Вимога–доручення заповнюється одержувачем коштів і направляється безпосередньо платнику. Платник заповнює нижню частину вимоги–доручення (тобто доручення) і здає його в обслуговуючий банк. Банк приймає до оплати вимогу–доручення в сумі, яка може бути сплачена за наявністю коштів на поточному рахунку.

На першому примірнику документа ставиться відбиток печатки, зразок якої заявлений платником банку платника в картці зі зразками підписів і відбитка печатки, а також підпису відповідальних осіб платника, які вповноважені розпоряджатися рахунком.

Інші види розрахунків в СТОВ «Першотравневе» не набули вжитку і не використовуються.

Банк реєструє всі здійснені операції з надходження та списання коштів з поточного рахунку в спеціальній Виписці особового рахунку з доданням підтверджуючих документів. Таким чином, виписка – це фактично другий примірник особового рахунку підприємства, відкритого банком. Виписка банку – це документ, що видається банком підприємству і відображає рух грошових коштів на поточному рахунку.

Обласна дирекція банку періодично, але не рідше одного разу на місяць надсилає СТОВ «Першотравневе» виписки. Після одержання з банку виписки головний бухгалтер проводить наступні операції, які називаються бухгалтерським терміном «обробка виписки»: Виписка нумерується, перевіряється наявність виправдовуючих розрахункових документів, на підставі яких зараховані чи списані кошти; перевіряється відповідність суми у виписці сумах виправдовуючих документів на перерахування чи зарахування коштів; проставляється кореспонденція рахунків у відповідності з проведеними операціями.

Зберігаючи грошові кошти підприємства, банк вважає себе його боржником, тобто на цю суму має кредиторську заборгованість. Тому залишки грошових коштів і надходжень на поточний рахунок підприємства банк записує по кредиту поточного рахунку, а зменшення свого боргу (списання видачі грошей) – по дебету. Тобто за дебетом виписки відображається списання грошових коштів з поточного рахунку (зменшення заборгованості банку перед власником рахунку), а за кредитом – надходження коштів на поточний рахунок (збільшується заборгованість банку перед клієнтом банку).

На полях перевіреної виписки проти сум операцій і на документах, які додаються, проставляються коди кореспондуючих рахунків, а на документах вказуються ще й порядкові номери запису у виписці. Ці дані необхідні для контролю за рухом коштів, видачі довідок, перевірок і наступного збереження документів. Після цього на всіх доданих до виписки документах ставлять штамп «Погашено».

При готівкових розрахунках банківськими документами є грошові чеки і Об'ява на внесок готівки. Внесок готівки на поточний рахунок підприємства проводиться за Об'явою на внесення готівки – письмовому наказу про внески підприємства банку на зарахування на його рахунок готівки. Об'ява заповнюється в одному примірнику і в ній обов'язково вказується джерело утворення готівки. На прийняті суми банк видає квитанцію, яка служить підставою для списання грошових коштів по касі.

Облік коштів на поточному рахунку в СТОВ «Першотравневе» ведуть на рахунку 31 «Рахунки в банках». Це активний рахунок, по дебету відображають наявність та надходження коштів, а по кредиту – їх вибуття.

Підставою для запису по рахунку 31 «Рахунки в банках» служать виписки банку. Відображені в них суми розшифровують по доданих документах.

Синтетичний облік по рахунку 31 «Рахунки в банках» в СТОВ «Першотравневе» ведуть в Журналі–ордері №2 с.–г., в якому відображують обіги по дебету (відомість) і по кредиту рахунка 31 «Рахунки в банках». Записи у Журналі–ордері здійснюються у хронологічному порядку у міру надходження Виписок банку. При цьому операції по кожній окремій Виписці відображають, як правило, в окремому рядку.

Групування сум для відображення операцій в Журналі–ордері здійснюється шляхом їх підрахунку по кореспондуючих рахунках. Для цього у виписці біля кожної суми обігу зазначають код кореспондуючого рахунка згідно з доданими документами.

Наприкінці місяця підсумки Журналу–ордера №2 с.–г. звіряють з показниками інших облікових регістрів і обіги по кредиту рахунка 31 «Рахунки

в банках» переносять у Головну книгу, дані якої використовуються для складання звітності.

Таблиця 3.2

**Кореспонденція рахунків з обліку операцій на поточному рахунку
в національній валюті СТОВ «Першотравневе» за березень 2017 р.**

№ п/ п	Дата	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
			дебет	кредит	
1	2	3	4	5	6
Операції по дебету рахунка					
1	06.01.	Внесено на рахунок у банку готівку з каси підприємства	311	301	25394,46
2	13.01.	Повернено надмірно перераховані до бюджету платежі	311	641	670,24
4	15.01.	Надходження страхових відшкодувань від страхової компанії «Оранта»	311	655	524,02
5	19.01.	Надійшли на рахунок кошти, що мають цільове призначення	311	311	1386,45
			641	48	
7	22.01.	Одержано виручку від реалізації готової продукції	311	361	45860,00
8	26.01.	Повернено грошові кошти постачальниками за роботи, які не були виконані	311	631	2420,00
9	29.01.	Надходження коштів з Пенсійного фонду	311	651	442,35
Операції по кредиту рахунка					
10	12.01.	Знято кошти з поточного рахунка в касу підприємства	301	311	3895,40
11	19.01.	Сплачено аванс Тальнівському РТП за надані послуги	371	311	1240,53
12	21.01.	Використано кошти цільового фінансування (на закупівлю запасних частин)	48	311	705,00
			48	71	705,00
13	16.01.	Сплачено фіксований сільськогосподарський податок	641	311	5320,44
14	20.01.	Сплачено нараховані збори до:			
		– Пенсійного фонду	651	311	42302,00
15	23.01.	Оплачено відсотки за кредит	95	311	10532,00
16	26.01.	Оплачено суми, що становлять витрати майбутніх періодів	39	311	745,22
		ПДВ	641	311	149,04
17	27.01.	Погашено короткострокові позики	60	311	25434,00
18	28.01.	Сплачена пеня за прострочення платежів	685	311	120,80

3.3. Удосконалення обліку грошових коштів

Кожна наука загалом, а бухгалтерський облік зокрема, потребує періодичного перегляду основних положень та уточнення методики збирання і опрацювання даних. Для перебудови господарського механізму, що відбувається нині в Україні в ринкових відносинах, необхідні істотні зміни у системі бухгалтерської інформації.

Облік грошових коштів на підприємствах будь-якої форми власності повинен виконувати поставлені перед ним завдання. Основними з них є своєчасне і достовірне документальне відображення проведених грошових операцій, контроль за рухом коштів, дотримання касової і розрахункової дисципліни. Для виконання цих завдань створено різні форми обліку, найбільш поширеними з яких є журнально-ордерна і останнім часом автоматизована.

Діюча організація обліку грошових коштів забезпечує виконання завдань по обліку коштів, проте багато часу витрачається працівниками бухгалтерії на складання допоміжних документів.

При журнально-ордерній формі обліку СТОВ «Першотравневе» в журналах-ордерах і Відомостях до них не подається зміст операцій, що в свою чергу вимагає складання додаткових відомостей, де розшифровуються дані грошові операції. У разі необхідності отримання конкретної інформації щодо первинних операцій, потрібно робити вибірки із первинних документів, що неефективно і вимагає додаткових затрат часу.

Тому вважаємо доцільним ввести Накопичувальні відомості по рахунках 30 «Готівка» та рахунку 31 «Рахунки в банках». Складаються вони на основі даних первинних документів, дані яких відносяться відповідно у дебет чи кредит цих рахунків. Нами розроблені форми таких документів.

Розглянемо Накопичувальну відомість по дебету рахунку 30 «Готівка» субрахунку 301 «Готівка в національній валюті», яка має таку форму:

СТОВ «Першотравневе»

(організація, підприємство)

Накопичувальна відомість по дебету рахунку 30 «Готівка»

за січень 2017 р.

Дата	Номер документа	Від кого надійшло	Підстава	З дебету рахунку 30 в кредит рахунків				Всього по дебету рахунку 30
				311	652	701	719	
08	11	Лемеш М.В.	реалізовано путівку на санаторно-курортне лікування		535,86			535,86
15	23	Результат інвентаризації каси	оприбуткування лишків				125,40	125,40
26	32	Кармуз З.І.	виручка по магазину			410, 0		410,0
27	33	З поточного рахунку	виплата заробітної плати	105362,0				105362,0
.....								
Всього		×	×	105362,0	535,86	410,0	145,40	106433,26

Відомість закінчена

31 січня 2017 р.
(дата, місяць, рік)

Касир

(підпис)

(ПІБ)

Головний бухгалтер

(підпис)

(ПІБ)

Як бачимо, на відміну від існуючих відомостей, тут введено графи «Від кого надійшло», «Підстава», «Номер документа». Тобто, переглянувши дану відомість, можна одразу відзначити джерела надходження коштів і документальну підставу їх зарахування.

У розробленій відомості вказано дату і номер документа, підставу здійснення операцій і канали витрачання коштів. Як і в попередньому документі, тут проставляються конкретні суми у відповідні графи згідно з кореспонденцією рахунків і виводиться підсумок як на кожну дату, так і по окремих рахунках.

Розроблена Накопичувальна відомість по кредиту рахунку 30 «Готівка» субрахунку 301 «Готівка в національній валюті» має наступний вигляд:

СТОВ «Першотравневе»
(організація, підприємство)

Накопичувальна відомість по кредиту рахунку 30 «Готівка» за січень 2017 р.

Дата	Номер документа	Від кого надійшло	Підстава	З кредиту рахунку 30 в дебет рахунків				Разом по кредиту рахунку 30
				372	661	311	...	
03		Дарій А.В.	відрядження	18,00				18,00
08	12	Видача заробітної плати	Платіжна відомість №02		752000			752000
10	15	На розрахунковий рахунок	понадлімітна сума			186000		186000
20	19	Романюк М.В.	на закупівлю канцтоварів	54,30				54,30
.....								
Всього		×	×	72,30	752000	186000		938072,3

Відомість закінчена

31 січня 2017 р.
(дата, місяць, рік)

Касир

_____ (підпис)

(ПІБ)

Головний бухгалтер

_____ (підпис)

(ПІБ)

Накопичувальні відомості по дебету і кредиту рахунку 31 «Рахунки в банках» мають подібний вигляд, змінюються лише кореспондуючі рахунки (додаток Б). З Накопичувальної відомості до рахунку 31 чітко видно канали надходження грошових коштів та підставу їх зарахування.

Аналогічну будову має відомість по кредиту рахунку 31 «Рахунки в банках» (додаток В).

На перший погляд здається, що ведення таких відомостей ускладнює облік. Проте насправді це не так. Згідно із запропонованою методикою записи у відомості слід здійснювати протягом місяця. Підсумкові дані з них із розшифровкою кредитових оборотів будуть переносити у журнали–ордери, які, на відміну від існуючих, розраховані на рік. У них також вказуватимуть загальною сумою обороти по дебету рахунку 30 «Готівка» субрахунку 301 «Готівка в національній валюті» та рахунку 31 «Рахунки в банках» субрахунку

311 «Поточні рахунки в національній валюті» й визначатимуть залишки на початок і кінець звітних періодів.

Так, розроблений журнал–ордер ф. №1 с.–г. по рахунку 30 «Готівка» субрахунку 301 «Готівка в національній валюті» має вигляд:

СТОВ «Першотравневе»
(організація, підприємство)

Журнал–ордер №1 с.–г. по кредиту рахунку 30 «Готівка» за 2017 р.

Місяці	Залишок на початок місяця	З кредиту рахунку 30 в дебет рахунків						Всього по кредиту	Разом по кредиту рахунку 30
		372	661	311	...	...	...		
I		72,30	752000	186000				938072,30	957518,00
II	19445,70								
III									
IV									
V									
VI									
VII									
VIII									
IX									
X									
XI									
XII									

Журнал–ордер закінчено

30 грудня 2017 р.
(дата, місяць, рік)

Головний бухгалтер _____

(ПІБ)

Журнал–ордер ф. №2 с.–г. по рахунку 31 «Рахунки в банках» субрахунку 311 «Поточні рахунки в національній валюті» має аналогічну структуру побудови і порядок записів.

Традиційне ведення Касової книги також, на наш погляд, має ряд недоліків, які полягають в тому, що в ній немає накопичення операцій по кореспондуючих рахунках. Бувають випадки, що в Звіті касира повторюється кореспонденція одного і того ж рахунку 3–5 разів. Щоб дані із Звіту касира записати в журнал–ордер №1 с.г., потрібно ці суми згрупувати. На це витрачається певний час.

Ми пропонуємо нову форму Касової книги в якій записи проводилися б систематично по кореспондуючих рахунках. Це дозволить покращити контрольні функції Касової книги і скоротити час записів даних Звіту в Журнал–ордер №1 с.–г.

Потребують удосконалення, на наш погляд, і Касові ордери. Так, часто для отримання коштів по Видатковому касовому ордеру (ф. № КО–2) особа повинна заповнити Заяву на дозвіл видачі грошей, що призводить до додаткового накопичення первинних документів, додаткової витрати паперу. Все це знижує контрольні функції обліку і ускладнює облік на цій ділянці. Тому ми пропонуємо більш раціонально використовувати бланк Видаткового касового ордера, тобто із зворотної сторони цього документу ми пропонуємо розмістити друкарським способом Заяву на отримання готівки. і довідку бухгалтерії про заборгованість особи підприємству.

Впровадження в практику СТОВ «Першотравневе» наших пропозицій по удосконаленню обліку дасть змогу фахівцям систематично аналізувати потоки надходження і витрачання коштів, тобто дані пропозиції дозволять покращити контрольно–аналітичні функції бухгалтерського обліку по обліку грошових коштів.

3.4. Автоматизація обліку грошових коштів

Головною зміною, що відбулася останнім часом в нормативній базі щодо обліку грошових коштів є запровадження з 5 січня 2018 року Положення про ведення касових операцій у національній валюті України № 148 від 29 грудня 2017 р. Слід зазначити, що за даними НБУ обсяги готівки в розрахунках поза банками у 2015 році становили 282,8 млрд. грн., що є найвищим показником за всю історію функціонування нашої держави. Це викликає необхідність посилення контролю НБУ за обігом готівки з одного боку та створення сприятливих умов максимального переводу економіки України на безготівкові розрахунки. За прогнозами НБУ у перспективному періоді до 2020 року

планується зниження відношення готівки в обігу до рівня ВВП до 7,5 % та зростання рівня безготівкових розрахунків до 55% [61].

Діюче Положення № 148 регламентує обсяги готівкових розрахунків суб'єктів підприємницької діяльності між собою на рівні 10000 гривень, а з фізичними особами – 50000 гривень протягом одного дня за одним або декількома платіжними документами, решта сум проводиться шляхом банківських операцій [61].

Новацією в обліку готівкових операцій є можливість використання електронних платіжних засобів і видача за ними готівки. Крім того, згідно п. 12 Положення № 148, підприємство зобов'язано розробити та затвердити внутрішній регламентний документ - порядок оприбуткування готівки в касі і максимально врахувати в ньому особливості своєї діяльності, обсяги готівкових розрахунків, режим роботи, порядок здавання виручки до каси банку. На думку авторів цей порядок може бути виділений в окремий розділ наказу про облікову політику підприємства або бути окремим додатком до наказу.

Діючим Положенням № 148 відрегульовано порядок встановлення ліміту залишку готівки в касі, порядок і терміни видачі готівки під звіт і терміни подання Звіту про використання коштів, порядок документального оформлення надходження і вибуття готівки в касу. Зокрема, при складанні Прибуткового касового ордеру печатка підприємства на сьогоднішній день не обов'язкова.

Слід зазначити, що згідно п. 23 Положення № 148 підприємство в разі наявності сертифіката відкритого/посиленого ключа застосовує електронний цифровий підпис юридичної особи під час надання послуг в електронній формі або під час здійснення інформаційного обміну з іншими суб'єктами електронної взаємодії. Касові документи можуть бути паперовими або електронними. Електронні касові документи повинні бути оформлені відповідно до вимог законодавства України у сфері електронного документообігу.

Пункт 41 Положення № 148 зазначає, що підприємства за умови забезпечення належного зберігання касових документів мають право вести касову книгу в електронній формі за допомогою комп'ютерних засобів.

Програмне забезпечення, за допомогою якого ведеться касова книга, повинне забезпечувати візуальне відображення і роздрукування кожної з двох частин аркуша касової книги («Вкладний аркуш касової книги» та «Звіт касира»), які за формою і змістом повинні відтворювати форму та зміст касової книги в паперовому вигляді [61].

При цьому підприємства можуть застосовувати відповідні програмні продукти, за допомогою яких автоматизуються процеси документального оформлення руху готівки в касі. На сьогодні в Україні використовуються різні програмні продукти, пристосовані для потреб конкретних галузей та видів діяльності та універсальні, які при їх налаштуванні можуть врахувати особливості діяльності конкретного підприємства.

Найбільш поширеними програмними продуктами, що застосовуються підприємствами в Україні є «1С: Підприємство» та «Парус». Проведений порівняльний аналіз основних параметрів роботи щодо обліку грошових в зазначених програмних продуктах дає підставу зробити висновок про те, що вони не мають суттєвих відмінностей.

Так, при автоматизованій обробці операцій з обліку грошових коштів в обох програмних продуктах є можливість складання платіжних доручень з поданням їх в банк з використанням системи «Клієнт-Банк», отримання банківських виписок, складання первинних касових документів і Касової книги, ведення зведеного синтетичного обліку по рахунку 30 «Готівка» та 31 «Рахунки в банках». Однак, слід зазначити, що програмний продукт «1С: Підприємство» є більш гнучким відносно інших систем автоматизації обліку, тому займає 65 % ринку України.

Касовими операціями є операції, які пов'язані з прийомом, збереженням та витратою готівкових коштів. Для здійснення розрахунків готівкою кожне підприємство повинне мати касу і вести касову книгу за встановленою формою.

Готівка може надходити в касу підприємства з обслуговуючого банку, від покупців або на інших підставах.

Довідник Статті руху грошових коштів призначений для збереження місця знаходження грошових коштів підприємства для здійснення розрахунків у готівковому та безготівковому порядку (рис.3.1).

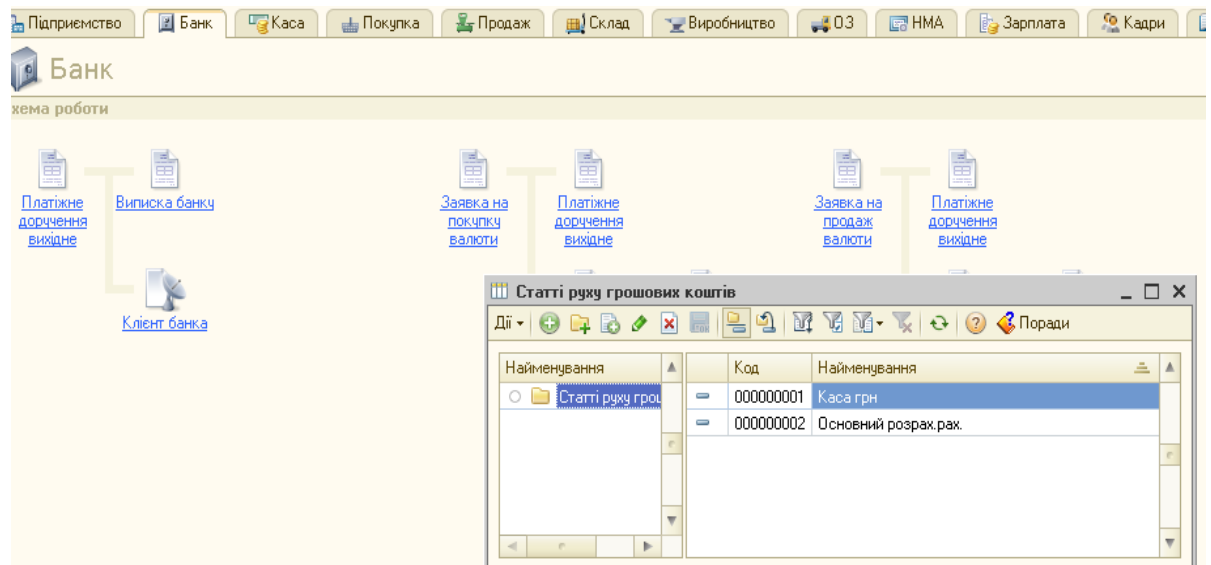

Рис.3.1. Довідник Статті руху грошових коштів в «1С: Бухгалтерія 8.2»

Довідник використовується як для редагування документів, так і для ведення аналітичного обліку по наступних рахунках бухгалтерського обліку: 30 «Готівка», 31 «Рахунки в банках». Довідник реалізований як дворівневий.

Прийом готівки касою підприємства оформлюється прибутковими касовими ордерами, підписаними головним бухгалтером чи особою, уповноваженою на це письмовим розпорядженням керівника підприємства.

Для автоматичного введення операцій, пов'язаних з надходженням готівкових коштів в касу підприємства в програмі «1С: Бухгалтерія 8.2» передбачений документ Прибутковий касовий ордер.

Для введення документа вибирають: Панель функцій - меню Каса - Журнал Прибуткові касові ордери – Додати - Прибутковий касовий ордер. Новий - заповнюємо усі необхідні реквізити(рис.3.2).

Дата	Номер	Номер о...	Вид операції	Сума	Валюта	Контрагент, пі...	Організація
05.10.2016 12:00:00	Ме600000001	1	Одержання го...	800,00	грн		ТОВ "Меблев
05.10.2016 12:00:03	Ме600000002	2	Повернення к...	128,00	грн	Семенов Оле...	ТОВ "Меблев

Прибутковий касовий ордер: Повернення коштів підзвітною особою. Проведений

Операція: Дії

Номер: Ме600000002 від: 05.10.2016 12:00:03

Організація: ТОВ "Меблевий світ" Рахунок: 301 Номер ордера: 2

Сума: 128,00 Валюта: грн

Реквізити платежу Друк

Підзвітна особа: Семенов Олексій Іванович

Стаття руху гр. коштів: Каса грн

Призначення ГК: Відрадження Відповідальний: admin

Коментар:

Прибутковий касовий ордер Друк OK Записати Закрити

Рис.3.2. Прибутковий касовий ордер в «1С: Бухгалтерія 8.2»

Закладка *Друк* у відкритій формі документа надає можливість задати форму друкованого документа та роздрукувати його.

Прибутковий касовий ордер може реєструвати кілька різних за змістом і по-різному віддзеркалюваних в обліку операцій.

Для вибору конкретного виду господарських операцій по надходженню готівки в касу в програмі використовується *Вибір виду операції документа*, який відкривається одразу в залежності від вибору документа, що буде заповнюватись (рис.3.3).

Вибір виду операції документа

- Оплата від покупця
- Прийом роздрібного виrotу
- Повернення коштів підзвітною особою
- Повернення коштів постачальником
- Повернення коштів працівником
- Одержання готівкових коштів у банку
- Розрахунки за кредитами і позичками...
- Інший прибуток коштів

OK Відмінити

Рис.3.3. Вибір виду операції в «1С: Бухгалтерія 8.2»

Всі надходження і видачі готівки на підприємстві відображаються в Касовій книзі.

Звіт Касова книга формується по підприємству, яка вибрана в налаштуваннях програми за вибраний період. Безпосереднє формування звіту та виведення даних відбувається за допомогою команди Сформувати.

Щоб сформувати Касову книгу треба вибрати: меню Каса –Звіти - Касова книга – Касова книга за період – виставити період, найменування організації, Сформувати (рис.3.4).

Касова книга за період

Дії ► Сформувати

Період з: 31.10.2016 по: 31.10.2016 Вид звіту: Касова книга (КО-4)

Організація: СТОБ «Першотравневе»

Валюта: грн

Виводити на друк титульний лист

Каса за "31" жовтня 2016р. Сторінка 2

Номер документа	Від кого отримано чи кому видано	Номер кореспондуючого рахунку, субрахунку	Надходження	Видаток
1	2	3	4	5
Залишок на початок дня			626,00	Х
3	з основного розрах. рахунка	311	1 182,00	-
Разом за день			1 182,00	0,00
Залишок на кінець дня			1 810,00	Х
у тому числі на зарплату				Х

Касир _____ Шаповал Олена Анатоліївна (підпис)

Рис.3.4. Касова книга в «1С: Бухгалтерія 8.2»

У випадку формування останнього листка Касової книги за рік встановлюється перемикач Останній в році групи елементів управління останній лист. При цьому автоматично буде підраховано кількість листків книги за рік, а також сформована титульна сторінка Касової книги.

Операції по банку

Рух грошових коштів по розрахунковим рахункам в банку підприємства здійснюється за допомогою платіжних документів.

До основних банківських документів можна віднести Платіжне доручення та Платіжний ордер. Підсумок операцій по банку відображається за допомогою Банківської виписки.

Для формування Платіжного доручення на оплату постачальникам за отримані товари, роботи, послуги використовується документ Платіжне доручення.

Щоб сформувати документ треба вибрати: меню Банк – Платіжне доручення вихідне – Додати – Вибір виду операції документа – Оплата постачальнику – Записати, ОК (рис.3.5).

Рис.3.5. Платіжне доручення вихідне в «1С: Бухгалтерія 8.2»

Отримати друковану форму Платіжного доручення можна, клацнувши мишкою на кнопці Друк, яке знаходиться у нижній частині вікна документа. На екрані з'явиться друкована форма платіжного доручення.

В господарській діяльності підприємства, коли товар або продукція відвантажені, надходження грошей на розрахунковий рахунок від покупця підприємство оформлює документом Платіжний ордер надходження коштів за допомогою: меню Банк – Журнал банківська виписка – Додати – Вибір типу документа – Платіжний ордер надходження коштів – Вибір виду операції – Оплата від покупця – Платіжний ордер надходження коштів: оплата від покупця – Записати, ОК (рис.3.6).

Основними функціями Банківської виписки є звірка та проведення платіжних документів за один банківський день, підрахунок підсумків та звірка з паперовим носієм, який отримують в банку.

Рис.3.6. Платіжний ордер надходження коштів: оплата від покупця в «1С: Бухгалтерія 8.2»

В програмі «1С: Бухгалтерія 8.2» виписки банку представлені в Журналі Виписка банку.

В Журналі Виписка банку відображаються документи надходження і списання грошових коштів по банківським рахункам підприємства.

Відкрити Журнал можна за допомогою меню Банк – Журналі Виписка банку - вибираємо організацію – період (рис.3.7).

Дата	Рахунок у банку	Валю...	Поч. залишок	Надходження	Видаток	Кін. залишок
03.10.2016	основний розрах. рахунок	грн	15 000,00	30 000,00		45 000,00
04.10.2016	основний розрах. рахунок	грн	45 000,00		15 000,00	30 000,00
05.10.2016	основний розрах. рахунок	грн	30 000,00		800,00	29 200,00
07.10.2016	основний розрах. рахунок	грн	29 200,00		24 000,00	5 200,00
11.10.2016	основний розрах. рахунок	грн	5 200,00		4 020,72	1 179,28
13.10.2016	основний розрах. рахунок	грн	1 179,28		191,64	987,64
31.10.2016	основний розрах. рахунок	грн	987,64	11 666,87	4 488,00	8 166,51

Рис.3.7. Журнал Виписка банку в «1С: Бухгалтерія 8.2»

Отже, облік грошових коштів в Україні перебуває в стані постійного контролю з боку НБУ, ДФС, власників та адміністрації кожного підприємства як актив, який перебуває в стані руху та змін. Вдосконалення нормативної бази з методики обліку грошових коштів та організації їх збереження і руху потребує розробки нових програмних продуктів, які допоможуть обліковому персоналу

підприємства з одного боку максимально зменшити обіг готівки, а з іншого боку – забезпечити надійне її збереження.

3.5. Організація контролю грошових коштів

Кожен власник підприємства прагне убезпечити свою діяльність від банкрутства; інвестори та кредитори бажають мати впевненість в збереженні своїх коштів. З цією метою не тільки залучаються аудитори, але й створюються системи внутрішнього контролю на підприємствах. Але й досі невирішеними залишається низка питань щодо належної організації внутрішнього контролю на підприємствах.

Основні проблеми та шляхи вирішення проблематичних питань щодо внутрішнього контролю представлені в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Проблематичні питання та шляхи вирішення щодо внутрішнього контролю

№	Проблема	Шляхи вирішення
1	Несформоване законодавство	Створити спеціалізований нормативний акт та стандарти, які б регулювали положення внутрішнього контролю на підприємствах, які б чітко установили межі відповідальності в законодавстві та розмежували функції аудиту та ревізії
2	Невиконання основних завдань внутрішнього контролю	Покращувати професійний рівень працівників або поділити функції між підприємством та залучити сторонню організацію, так званий косорсинг, за допомогою якого штатні працівники отримують додатковий досвід
3	Відсутність оцінки якості внутрішнього контролю	Керівник повинен здійснювати моніторинг системи внутрішнього контролю
4	Відсутність інформативного спеціалізованого забезпечення	Потрібно залучати автоматизовані системи інформаційних технологій, які мали б в основі не тільки бухгалтерське підґрунтя, але й забезпечували контрольні функції.
5	Відсутність професії внутрішній аудитор	На законодавчому рівні ввести в класифікатор професій – професію внутрішній аудитор (контролер)

Таким чином, задля забезпечення ефективного внутрішнього контролю потрібно зробити таке: створити на державному рівні нормативну базу; підвищити кваліфікаційний рівень працівників або залучати тимчасово для обміну досвідом спеціалізовані компанії; проводити оцінку якості внутрішнього контролю; чітко розмежувати цілі та завдання контролю, та що важливо на сьогодні, забезпечити підприємства спеціалізованими комп'ютерними програмами; ввести в класифікатор професій – професію внутрішній аудитор.

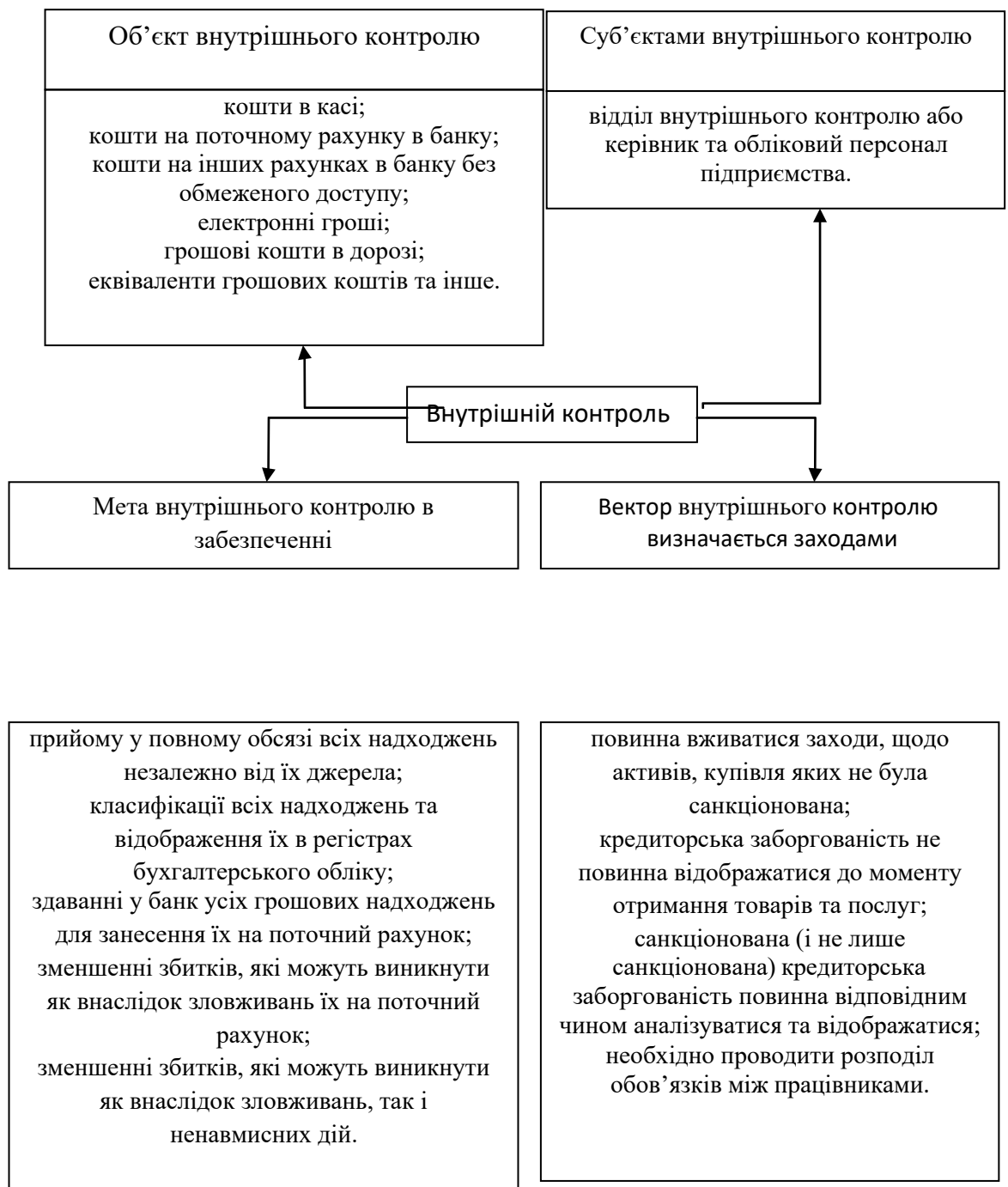

Рис. 3.8. Система внутрішнього контролю грошових коштів

Якщо говорити про завдання внутрішнього контролю грошових коштів, то варто виділити такі:

- перевірка збереження грошових коштів у касі, на банківських рахунках і в розрахунках;
- перевірка цільового використання грошових коштів;

- перевірка правильності стану господарських операцій з руху грошових коштів;
- перевірка вчасності зарахування грошових коштів на рахунки банку;
- перевірка вчасності оприбуткування грошових коштів у касу;
- перевірка вчасності повернення грошових коштів підзвітними особами;
- перевірка вчасності перерахування коштів з метою погашення заборгованості за податками та іншими розрахунками.

Основні функції, які забезпечують ефективність системи внутрішнього контролю грошових коштів (далі – ГК) представлені на рис. 3.9.

Рис.3.9. Функції внутрішнього контролю грошових коштів

Під час внутрішнього контролю повинно бути перевірено: чи всі заходи прийняті для забезпечення захисту та збереженості грошових коштів; чи несуть відповідальність матеріально відповідальні особи; чи оформлено документально порядок транспортування грошових коштів; чи здійснений порядок оформлення документів у разі вибуття та надходження грошових

коштів; чи вчасно проводиться інвентаризація каси згідно з обліковою політикою підприємства; чи правильно і доцільно використовується грошові кошти; чи правильно відображені і оформленні в обліку операції надходження і вибуття грошових коштів.

Для забезпечення ефективної системи внутрішнього контролю грошових коштів потрібно дотримуватися трьох принципів: кошти, які надійшли на підприємство одразу повинні перераховуватися до банківської установи; виплати здійснювати за допомогою виписки чеків; розподіленні операції з грошовими коштами та облік грошових коштів.

Не варто забувати, що здійснювати внутрішній контроль грошових коштів потрібно за певними етапами (рис. 3.10)

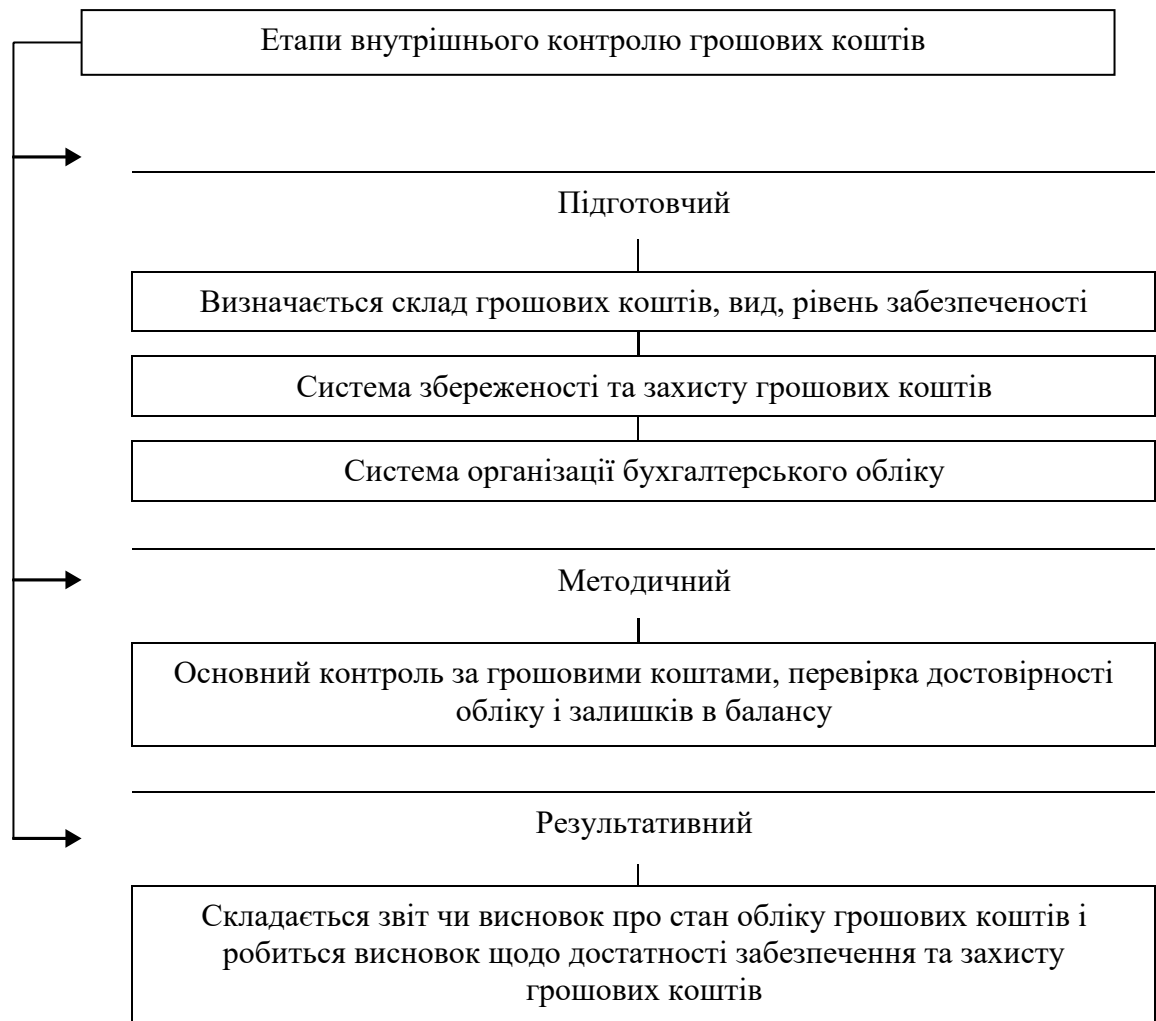

Рис. 3.10. Основні етапи проведення внутрішнього контролю грошових коштів

Першим етапом є підготовчий, тобто фактично організаційний.

З'ясовується склад грошових коштів, матеріально відповідальні особи, дотримання облікової політики, зокрема документообіг, синтетичні та аналітичні рахунки, що регулюють облік грошових коштів.

Другим, але не менш важливим етапом є методичний, він є основною стадією. Визначається достовірність обліку грошових коштів, перевірка первинних документів, відповідність чинного законодавства за операціями з грошовими коштами та оцінка їх правильності відображення.

Під результативним етапом розуміють складання звіту чи висновку згідно робочих документів відділу внутрішнього контролю, у разі виявлення порушення, визначаються основні положення поліпшення проблемних питань.

Безпосередньо на підприємстві проходить інвентаризація грошових коштів, її порядок представлено на рис. 3.11.

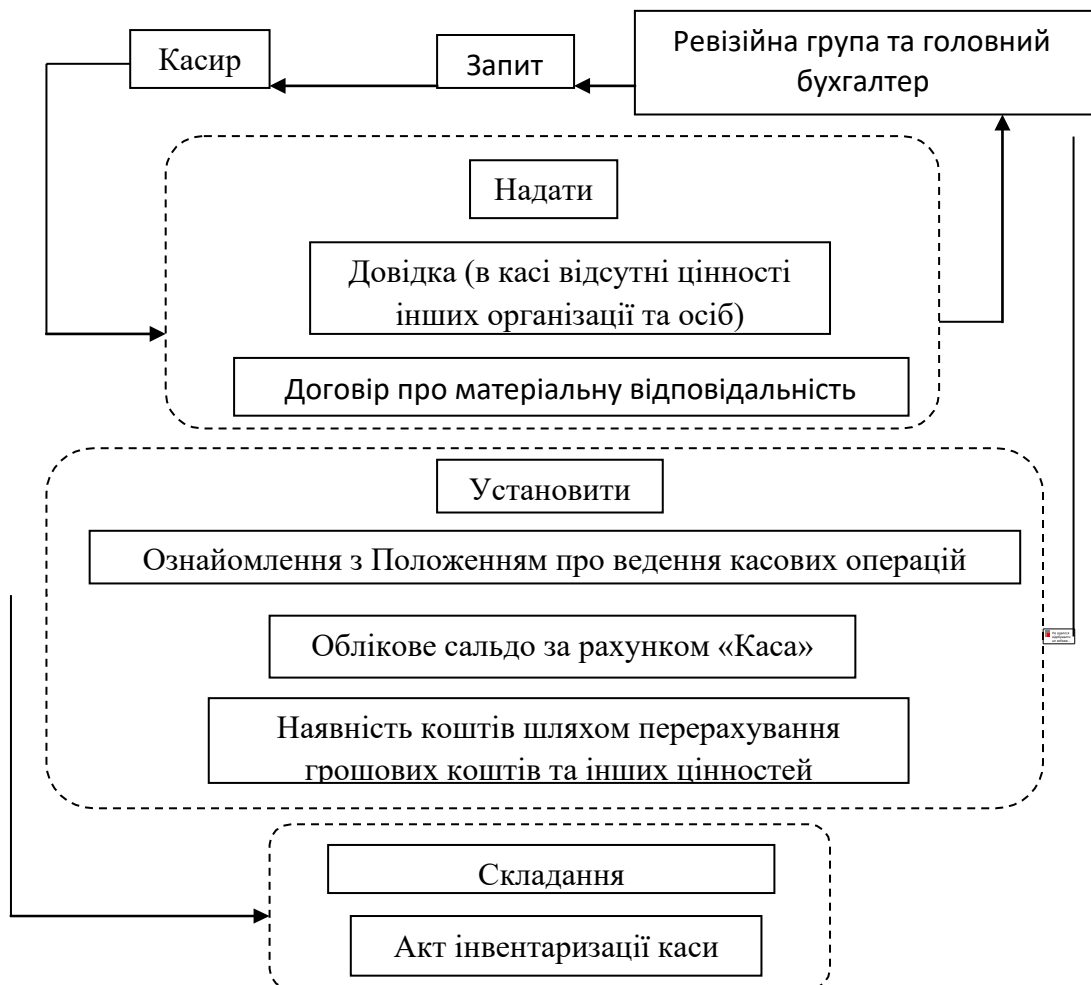

Рис.3.11 Порядок проведення інвентаризації грошових коштів у СТОВ «Першотравневе»

Інвентаризація каси проводиться кілька разів на рік за період, що не менший за 3 місяці. На законодавчому рівні варто впровадити її проведення не менше одного разу на місяць. Як результат стане більш відповідальне ставлення матеріально-відповідальної особи до вірного оформлення касових операцій. Також збільшення частоти проведення раптових інвентаризацій каси дозволить керівництву підприємства оперативно реагувати на виявлені порушення.

Під час перевірок зазвичай виникають типові порушення грошових коштів, основні з них представлені в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

Типові порушення в обліку та операціях з грошовими коштами

№	Типові порушення	Характеристика
1	Пряме розкрадання грошових коштів	Маскується розписками посадових осіб та інших працівників, які під собою не мають цільового підґрунтя.
2	Не оприбуткування та привласнення грошових коштів, що надійшли	Не оприбуткування і привласнення грошових коштів, що надійшли з банку не оприбуткування і привласнення грошових сум
3	Надлишкове списання грошей по касі	Повторне списання грошових коштів та неправильний підрахунок та фальсифікація грошових коштів
4	Привласнення сум, законно нарахованих різним особам та організаціям	Привласнення депонованої заробітної плати та коштів, нарахованих за іншими підставами, привласнення сум, що належать іншим підприємствам
5	Проведення розрахунків з різними особами понад встановлені ліміти	Перевищення граничної суми встановленого ліміту
6	Розрахунки з населенням готівкою за готову продукцію, товари, виконані роботи та надані послуги без застосування реєстраторів розрахункових операцій (РРО)	Не використовуються реєстратори розрахункових операцій, застосовуються реєстратори розрахункових операцій, не зареєстровані в податкових органах
7	Некоректне відображення касових операцій в регістрах синтетичного обліку	Невірне виведення залишків, некоректне складання проводок, невідповідність записів в регістрах записам в касовій книзі, звітах касира і документах

Як видно з даної таблиці основні розкрадання та недостачі виникають за рахунок фальсифікацій з документами, тому саме на ці причини варто звернути

увагу відділу внутрішнього контролю за грошовими коштами, задля забезпечення цілісності та забезпеченості грошових коштів.

Таким чином, для забезпечення ефективного управління та забезпечення від банкрутства СТОВ «Першотравневе» потрібно створити систему внутрішнього контролю, яка буде здійснювати контроль за всією діяльністю підприємства та також за операціями пов'язаними з рухом грошовим коштами. Звичайно існують певні недоліки, які заважають впровадженню внутрішнього контролю, але їх можна нейтралізувати для більш результативної діяльності підприємства. Контроль грошових коштів проходить в три етапи, на яких перевіряється основні елементи функціонування грошових коштів. Варто відзначити, що системі внутрішнього контролю варто звертати увагу на типові порушення і проводити повну перевірку наявності грошових коштів.

ВИСНОВКИ

Проведені дослідження обліку і контролю грошових коштів валюти в СТОВ «Першотравневе» Шполянськогорайону Черкаської області дозволяють зробити наступні висновки:

1. Аналізуючи стан сільськогосподарських угідь СТОВ «Першотравневе» в динаміці можна сказати, що у загальній площі сільськогосподарських угідь рілля займає 100 %. З 2013 по 2017 роки площа угідь різко зменшилась, так у 2013 році площа становить 1953 га, а у 2017 - 1685 га, що на 268 га (13,7 %). У 2017 році порівняно з 2013 роком загальна кількість працівників зросла на 33 особи, зокрема у рослинництві - на 8 працюючих, у тваринництві на 25. Це зумовлене насамперед розширенням самого виробництва, зокрема тваринництва.

Середньорічна вартість основних засобів на підприємстві має практично стабільну тенденцію до зменшення. У 2017 році в порівнянні з 2013 роком їх вартість зменшилась на 188,0 тис. грн. або на 5,9 %, а це означає, що зношені активи списуються, а замість них нові не купуються. Капіталозабезпеченість підприємства в період з 2013 – 2017 р. має поступову тенденцію до підвищення, а саме у 2017 році капіталозабезпеченість збільшилась на 0,2 тис. грн. або на 12,5 % у порівнянні з 2013 роком.

2. Тенденцію до зниження має показник капіталоозброєності, який зменшився на 47,2 тис. грн. або на 51,8 % у 2017 році. Капіталовіддача у 2011 році підвищилась, що є позитивною тенденцією, а саме вартість валової продукції одержаної на 1 грн. основних засобів збільшилась на 1,3 грн. або на 20,6 %. На нашу думку це зумовлене зниженням у 2017 році капіталоємності, що є оберненим показником капіталовіддачі, а саме у 2017 році в порівнянні з 2013 капіталоємність зменшилась на 0,03 грн. або на 18,7 %.

Аналізуючи основні економічні показники діяльності підприємства за 2013-2017 рр. можна сказати, що СТОВ «Першотравневе» працює прибутково, хоча 2017 році в порівнянні з 2013 рівень рентабельності скоротився на 22,4 в.п.

при цьому залишаючись на досить високому рівні 63,3 %. Така тенденція зумовлена різними факторами. На нашу думку, це є наслідок ефективного використання необоротних фондів, раціональне використання земельних, матеріальних та трудових ресурсів, підвищення продуктивності праці тощо.

3. Залишок грошових коштів на кінець 2017 р. у порівнянні з 2013 р. зріс на 377 тис. грн. або в 6 разів. Така динаміка свідчить, що у 2017 році підприємство підвищило рівень своєї абсолютної платоспроможності. СТОВ «Першотравневе» у 2017 році отримало позитивний чистий грошових коштів 188 тис. грн., що перевищує значення 2013 року в 12 разів.

Аналізоване підприємство збільшило обсяг витрачання грошових коштів на здійснення операційної діяльності у 2017 році на 53716 тис. грн. у порівнянні з 2013 роком, що може свідчити про зростання масштабів цієї діяльності. За всіма позиціями витрачання спостерігаємо зростаючу динаміку, найвищих темпів росту досягли витрачання на «Оплату праці» (259 %) та на «Оплату товарів, робіт, послуг» (572 %).

Як впливає з результатів проведених розрахунків, грошові кошти підприємства на кінець 2017 року зросли в порівнянні із сумою на початок року на 265 тис. грн., або на 70,9%, за 2015 рік внаслідок фінансово-господарської діяльності залишок грошових коштів зріс на 408 тис. грн., або у 7,4 рази. Загалом динаміка зміни залишку грошових коштів підприємства за аналізований період від'ємна і становить 3 497 тис. грн. або 165, 67 %.

4. Бухгалтерський облік згідно чинних в Україні нормативно правових актів і наказу підприємства «Про облікову політику підприємства». Працівники бухгалтерії несуть відповідальність за своєчасність проведення бухгалтерських операцій подання фінансової, статистичної і податкової звітності. За організацію бухгалтерського обліку на підприємстві відповідає керівник.

5. Облік грошових коштів на підприємстві організований у відповідності з інструкціями і положенням по веденню касових і банківських операцій. Облік ведеться на рахунку 30 «Готівка» і 31 «Рахунки в банках». Облік грошових

коштів на підприємстві ведуть у відповідних регістрах бухгалтерського обліку: Відомостях, Журналах–ордерах. Облік грошових коштів ведеться на достатньо високому рівні. Однак, на наш погляд, він має ряд недоліків: додатково використовується папір, для оформлення деяких операцій; сам облік є недостатньо аналітичним, хоча і громіздкий.

6. З метою усунення вище вказаних недоліків на підприємстві нами пропонується:

а) по рахунках грошових коштів щомісячно на підставі Звітів касира і Виписок банку складати Накопичувальні відомості по дебету і кредиту рахунків 30 «Готівка» і 31 «Рахунки у банках». В них мають бути і такі реквізити: «Від кого надійшли кошти», «Кому перераховано, або видано», дата і підстава, тощо;

б) на зворотній стороні Видаткового касового ордера розташувати Заяву на отримання готівкових коштів;

в) касову книгу вести з одночасним групуванням операцій по руху грошових коштів по відповідним рахункам.

Застосування таких документів буде сприяти економії паперу, підвищить аналітичність і зменшенню витрат праці на обробку інформації по обліку грошових коштів.

7. Для забезпечення ефективного управління та убезпечення від банкрутства СТОВ «Першотравневе» потрібно створити систему внутрішнього контролю, яка буде здійснювати контроль за всією діяльністю підприємства та також за операціями пов'язаними з рухом грошовим коштів. Звичайно існують певні недоліки, які заважають впровадженню внутрішнього контролю, але їх можна нейтралізувати для більш результативної діяльності підприємства. Контроль грошових коштів проходить в три етапи, на яких перевіряється основні елементи функціонування грошових коштів. Варто відзначити, що системі внутрішнього контролю варто звертати увагу на типові порушення і проводити повну перевірку наявності грошових коштів.

Впровадження в практику бухгалтерського обліку підприємства наших пропозицій по покращенню обліку і контролю грошових коштів буде сприяти підвищенню контрольної і аналітичної функції бухгалтерського обліку. Це дозволить керівному складу підприємства слідкувати за потоками грошових коштів, направляти їх для підвищення ефективності виробництва сільськогосподарської продукції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Атамас П.Й. Бухгалтерський облік у галузях економіки: навч. посіб.К. : Центр учбової літератури, 2011.
2. Базецька Г.І. Фінансовий менеджмент: конспект лекцій (для студентів 6 курсу заочної форми навчання освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліст, спеціальності 7.050107 (7.03050401) «Економіка підприємства» факультету ФПО і ЗН) / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. Х.: ХНАМГ, 2011. 254 с.
3. Башнянин Г.І., Політична економія: підручник. К.: Ельга, 2000. 522 с.
4. Беднарчук Г. Зміни у безготівкових розрахунках // Дебет–Кредит. № 29. 2012. С. 8-12.
5. Береза С.Л. Облік і контроль грошових активів та дебіторської заборгованості // Вісник ЖДТУ. 2010. № 1 (51). С. 102–107.
6. Білуха М. Теоретичні та методологічні засади електронного обліку господарської діяльності. 2011. №12. с.15–24
7. Бутинець Ф.Ф., Горецька Л.Л. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності 7.050106 «Облік і аудит». Житомир: ПП «Рута», 2003. 544 с.
8. Бухгалтерский учет в Украине: от теории к практике / Под ред. А.Н. Коваленко Дн.: Баланс–Клуб, 2006. 996 с.
9. Бухгалтерський фінансовий облік. Підручник / За ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. Житомир: ЖІТІ, 2000. 608 с.
10. Валентинова Т. Постійна готівка в касі: як забезпечити // Все про бухгалтерський облік. 2010. № 23. С. 40.
11. Височан О. С. Облік грошових коштів та їх еквівалентів: теорія, методика, організація // Автореферат на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. К. : Державна академія статистики, обліку та аудиту, 20. 23 с.

12. Гавриленко В.О. Удосконалення обліку грошових коштів на підприємствах торгівлі // Збірник наукових праць ЧДТУ. 2008. Випуск 21. С. 151–155.

13. Гайдаєнко О.М., Гайдаєнко О.Н. Шляхи підвищення ефективності управління грошовими потоками підприємства / Сучасні проблеми обліку, аналізу, аудиту й оподаткування суб'єктів господарської діяльності: теоретичні, практичні та освітні аспекти: Збірник наукових праць за матеріалами II Всеукраїнської науково-практичної конференції (29-30 березня 2018 р.). Дніпро: НМетАУ, 2018. С.446-449.

14. Гнатенко Є.П., Гикава А.О. Проблеми обліку грошових коштів на підприємстві // Економіка суспільства. 2016. Вип. 5. С. 421-424.

15. Горячун Т. Що таке «електронні гроші // Дебет–Кредит. № 26. 2012. С. 16–19.

16. Господарський кодекс України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 12.12.2017)

17. Гриліцька А.В. Гроші і грошові активи підприємства // Збірник наукових праць ЧДТУ: Серія економічні науки. Випуск 21. 2008. С. 25-28.

18. Давидова К. Касові операції: типові бухгалтерські проведення // Баланс. 2010. № 47. С. 47 – 48.

19. Давидова К. Касові операції: типові бухгалтерські проведення // Баланс. 2010. № 47. С. 47 – 48.

20. Дикий В. Розвиток безготівкової економіки в Україні. URL: http://management.fmm.kpi.ua/wpcontent/uploads/2017/12/Cashless-economy_05.12.2017.pdf (дата звернення: 23.04.2018)

21. Дікань Л.В. Контроль і ревізія: навчальний посібник 2-е вид., перероб. і доп. Харків: Вид. ХНЕУ, 2006. 394 с.

22. Дуда М.В. Кошти як об'єкти бухгалтерського обліку. URL: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/4748/1/73.pdf>. (дата звернення: 23.05.2018)

23. Жмурко Ю.В. Облікове забезпечення управління грошовими потоками // Молодий вчений. 2018. № 1(53). URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/1/205.pdf> (дата звернення: 13.04.2018)

24. Загородній А.Г. Облік і аудит: [термінологічний словник]. Львів : "Центр Європи", 2002. 671 с.

25. Здоровцов О.І. Вирішальний ресурс економіки сучасного сільськогосподарського виробництва // Економіка АПК. 2002. №2. С.6–11.

26. Івченко Л.В. Сутність грошових коштів: підходи до визначення // Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. Вип. 10. С. 798-803.

27. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Інструкція затверджена Наказом Міністерства Фінансів України від 30 листопада 1999р. № 291 (зі змінами і доповненнями). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (дата звернення: 15.05.2018)

28. Калита Д. Як відкрити рахунок у банку для формування статутного капіталу ТОВ // Все про бухгалтерський облік. 2010. № 50. С. 8.

29. Карпішена М. Г. Особливості аналізу грошових потоків підприємства в сучасній теорії та практиці // Управління розвитком. 2012. № .4(125). С.128–131.

30. Касові операції // Все про бухгалтерський облік: Спецвипуск. 2011. № 23. 88 с.

31. Китайчук Т.Г. Особливості обліку касових операцій на Підприємствах / Т.Г. Китайчук // Інноваційна економіка. 2011. № 4. С.139-142.

32. Кіріченко А. Облік грошових коштів у касі // Бухгалтерський облік і аудит. 2001. С.12-21.

33. Ковальчук М.І. Економічний аналіз у сільському господарстві: навч.метод.посібник. К.: КНЕУ, 2002. 282 с.

34. Костюник О.В. Грошові кошти та особливості їх функціонування у фінансово – господарській діяльності підприємства // URL: <http://www.sb-keip.kpi.ua/article/download/36709/32835>. (дата звернення: 23.12.2017)

35. Кравченко О.О., Первеев В.В. Автоматизація виконання банківських операцій на підприємствах // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. 2009. № 2 (6). С. 61-65.

36. Кравчук О. Кошти, списані з карткового рахунка підприємства, вважаються виданими під звіт // Дебет Кредит. № 20. 2010. С. 23.

37. Куцміда Н. Чим підтвердити витрати на РКО // Дебет–Кредит. № 29. 2012. С. 28–30.

38. Лахтіонова Л.А. Аналіз грошових потоків та платоспроможності суб'єктів господарювання у зовнішньому фінансовому аналізі // Матеріали 6–ї Міжнародної науково–практичної конференції. Черкаси: ЧДТУ, 20. С. 151–154.

39. Маєвський Д.А. Актуальні питання автоматизації оперативного обліку взаємних розрахунків у сільському господарстві // Аграрний вісник Причорномор'я, Економічні науки, випуск № 49, 20. С. 28.

40. Маркс К. К критике политической экономии. Харьков : Государственное издательство Украины. 1926. 204 с.

41. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності. URL: <https://zakon.help/article/metodichni-rekomendacii-shchodo-zapovnennya-form/> (дата звернення: 23.06.2018)

42. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 «Звіт про рух грошових коштів» IAS 7. International accounting standards 1997: deutsche Fassung / International Accounting Standards Committee. Stuttgart: Schäfer- Poeschel, 1998. S. 144-145.

43. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів». URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_022 (дата звернення: 12.11.2017)

44. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 29 «Фінансова звітність в умовах гіперінфляції». URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_048 (дата звернення: 12.11.2017)

45. Мумінова-Савіна Г.Г. Судово-бухгалтерська експертиза: навч. посіб. К.: КНЕУ. 2003. 202 с

46. Національне Положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» № 73 від 7 лют. 2013 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/site2/p_bills_stand_laws. (дата звернення: 12.11.2017)

47. Наказ Міністерства статистики України від 22.05.1996р. №145 Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів. URL: ukrstat.gov.ua. (дата звернення: 12.11.2017)

48. Нетьоса Н. Оформлення касових документів // Баланс Агро. 2010. №18. С. 11-13.

49. Огійчук М.Ф. Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах: гідручник. –2–ге вид., перероб. і допов. К.: Вища освіта, 2008. 800 с.

50. Оляднічук Н. В. Організація обліку готівкових коштів у сільськогосподарських підприємствах // Економіка АПК. 2010. №3. С. 50 – 54.

51. Орлов О.О. Планування діяльності підприємства. Підручник. К.: Скарби, 2002. 336 с.

52. Первухін А. Суворий облік ПКО і РКО // Школа бухгалтера. № 9. 2008. С. 131–18.

53. Переверзєва О. На кінець року на спец рахунку залишилися кошти: як можна їх використати в поточному році // Все про бухгалтерський облік. 2010. № 43. С. 44.

54. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій затвердженого наказом

Міністерства Фінансів України від 30.11.99р. №291. URL: www.minfin.gov.ua.
(дата звернення: 15.11.2017)

55. Податковий кодекс України. URL:
<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 23.11.2017)

56. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції» затверджено наказом Міністерства Фінансів України від 26.11.2000р. №91, зі змінами і доповненнями. URL:
<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0284-00> (дата звернення: 17.11.2017)

57. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» затверджено наказом Міністерства фінансів України від 29.11.1999р. №290. URL:
<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99> (дата звернення: 12.11.2017)

58. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затв. наказом Мінфіну від 31.03.99 р. №87 (зі змінами і доповненнями) URL:
<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00> (дата звернення: 19.11.2017)

59. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів» Наказ міністерства фінансів України № 193 від 10.08.2000 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0515-00> (дата звернення: 17.11.2017)

60. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 22 «Вплив інфляції» Наказ міністерства фінансів України № 147 від 28.02.2002 р. URL:
<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0269-02> (дата звернення: 12.11.2017)

61. Положення про ведення касових операцій у національній валюті України № 148 від 29 груд. 2017 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17> (дата звернення: 12.11.2017)

62. Про банки та банківську діяльність. Закон України. URL:
<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>. (дата звернення: 18.11.2017)

63. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: закон України від 16.07.1999р. № 996–XIV. База даних Законодавство України / ВР України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення 04.02.2018). (дата звернення: 20.11.2017)

64. Про затвердження Інструкції про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах. Постанова № 492 від 12.11.2003 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1172-03> (дата звернення: 12.11.2017)

65. Про застосування реєстраторів розрахункових операцій в сфері торгівлі, громадського харчування та послуг. Закон України. База даних Законодавство України / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265/95-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 19.11.2017)

66. Про національний банк України. Закон України. База даних Законодавство України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14>. (дата звернення: 12.12.2017)

67. Про Інструкцію по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків. Наказ міністерства фінансів України № 69 від 11.08.94 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0202-94> (дата звернення: 18.12.2017)

68. Помогаєв В. Облік виробничих запасів // Дебет–Кредит. 2002. №3. С. 30-33.

69. Примак Т.О. Економіка підприємства: навч. посібник. К.: Вікар, 2006. 219 с.

70. Приступа К. П. Особливості обліку і контролю грошових коштів у сільськогосподарських підприємствах // Економіка АПК. 2008. № 7. С. 64–67.

71. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: закон України від 16.07.99 р. №996–XIV (зі змінами і доповненнями) URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>. (дата звернення: 12.11.2017)

72. Про банки і банківську діяльність. Закон України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.

73. Про застосування реєстраторів розрахункових операцій в сфері торгівлі, громадського харчування та послуг. Закон України. URL:

<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265/95-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 12.11.2017)

74. Про Національний банк України. України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14> (дата звернення: 12.11.2017)

75. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні від 15.12.2011 № 637: URL: zakon.rada.gov.ua. (дата звернення: 12.11.2017)

76. Про порядок уцінки і реалізації продукції, що залежалась, з групи товарів широкого вжитку, продукції виробничо–технічного призначення та надлишкових товарно–матеріальних цінностей: положення затверджено наказом Міністерства економіки України і Міністерства фінансів України від 15.12.99р. №149/300: URL: www.minfin.gov.ua.

77. Сахацька З., Шаповал О. Готівка в обліку та звітності // Бухгалтерія. 2001. С. 162–178.

78. Скоробогатова В.В. Бухгалтерський облік грошових коштів як складової монетарних активів підприємства // ВІСНИК ЖДТУ. 2012. № 1 (59). С. 36–43.

79. Сорока Р.С. Фактори впливу на забезпеченість торгових підприємств оборотними фондами // Фінанси підприємства. 2006. № 5. С. 32–39.

80. Сук Л. Облік касових операцій // Бухгалтерія в сільському господарстві. 2010. №8. С. 29 – 37.

81. Сук П.Л. Відображення витрат в обліку та звітності // Бухгалтерія в сільському господарстві. 2000. №5. С. 32–38.

82. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський облік, оподаткування і звітність: Підручник. 5–те вид. допов. і перероб. К.: Алерта, 2011. 976 с.

83. Туржанський В.А. Грошові кошти та грошові потоки як об'єкт бухгалтерського обліку // Сталий розвиток економіки. 2010. № 1 . С. 113–119.

84. Усач Б. Ф. Контроль і ревизія : підручник. К. : Знання, 2007. 263 с

85. Цивільний кодекс України за станом від 16 січня 2003р URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 23.11.2017)

86. Чаюн І.О., Бондар І.Ю. Управління матеріально–технічним забезпеченням підприємств. К.: Київський національний торгово–економічний університет, 2002. 111с.

87. Чебанова Н.В. Бухгалтерський фінансовий облік: [Посібник] / Н.В. Чабанова, ЮА. Василенко.– К.: Академія, 2002. – 672 с.

88. Шаповал О. Касові операції: документальне забезпечення / О. Шаповал //Бухгалтерія. 2001. С. 151-160.

89. Юдина С.А. Переваги автоматизації бухгалтерського обліку на підприємстві на прикладі використання програми «1С:Бухгалтерія // Управління розвитком. 2013. № 9. С. 56-58.

90. The central bank in an innovative and fast-paced world. URL : <http://archive.riksbank.se> (дата звернення: 23.03.2017)

Додаток Б

СТОВ «Першотравневе»
(організація, підприємство)

**Накопичувальна відомість по дебету рахунку 31 „Рахунки в банках”
за січень 2017 р.**

Дата	Номер документа	Від кого отримано	Підстава	3 дебету рахунку 31 в кредит рахунків				Разом по дебету рахунку 31
				301	701	48	655	
03	01	На розрахунковий рахунок	понадлімітна сума	24380				24380
10	08	ТОВ «Старт»	за реалізоване молоко		58935			58935
11		Надійшли кошти, що мають цільове призначення	дотація			11787		11787
15	11	Відділення НАСК „Оранта” в Шполянському районі	страхове відшкодування				64320	64320
Всього				24380	58935	11787	64320	159422

Відомість закінчена

31 січня 2017 р.
(дата, місяць, рік)

Головний бухгалтер _____
(підпис)

(ПІБ)

Додаток В

СТОВ «Першотравневе»
(організація, підприємство)

**Накопичувальна відомість по кредиту рахунку 31 „Рахунки в банках”
за січень 2017 р.**

Дата	Номер документа	Кому (куди) видано	Підстава	З кредиту рахунку 31 в дебет рахунків				Разом по кредиту рахунку 31
				155	301	48	601	
12	8154944	ТОВ „Плосківське” Шполянського району Черкаської області	за придбані тварини для формування основного стада	74320				74320
13	8154945	Знято кошти	оплата праці		12356			12356
19	8154949	Використано кошти цільового фінансування	дотація			11787		11787
22	8154952	Погашено позику в національній валюті	короткостроковий кредит				36985	36985
Всього				74320	12356	11787	36985	135448

Відомість закінчена

31 січня 2017 р.

Головний бухгалтер _____
(підпис)

(ПБ)